

Møte onsdag den 27. november 2013 kl. 10

President: Ole mic Thom messen

Dagsorden (nr. 17):

1. Muntlig spørretime
2. Ordinær spørretime
3. Referat

Presidenten: Representanten Gunvor *Eldegard*, som har vært permittert, har igjen tatt sete.

Sak nr. 1 [10:02:28]

Muntlig spørretime

Presidenten: Stortinget mottok mandag meddelelse fra Statsministerens kontor om at statsrådene Siv Jensen, Bent Høie og Torbjørn Røe Isaksen vil møte til muntlig spørretime.

De annonserte regjeringsmedlemmer er til stede, og vi er klare til å starte den muntlige spørretimen.

Første hovedspørsmål er fra representanten Jonas Gahr Støre.

Jonas Gahr Støre (A) [10:03:04]: Jeg har et spørsmål til finansministeren. Takk for i går, for å si det sånn – eller i dag tidlig. Jeg vil stille spørsmål til ... (Latter i salen)

Hva er finansministerens kommentar?

Statsråd Siv Jensen [10:03:37]: Det var veldig hyggelig, vil jeg si. (Latter i salen)

Jonas Gahr Støre (A) [10:03:47]: Dette budsjettet har fått en god start, kan vi si.

Noe av det viktigste som har skjedd i vårt land siden 1970, er at kvinner har økt sin deltakelse i arbeidslivet. Det kan i stor grad tilskrives dype endringer i samfunnet vårt, men også at vi har lagt til rette for at kvinner kan kombinere familie og jobb. Velferdssamfunnet legger til rette for at en slik utvikling er mulig – det å kombinere jobb og familie. Det er en viktig del av velferdspolitikken. Med årene har vi oppnådd full barnehagedekning, barnehagen er blitt billigere, kvaliteten har økt, og vi foreslo i vårt budsjettalternativ å trappe opp til to barnehageopptak i året. Fedrekvoten har økt fra 5 uker til 14 uker, og vi har fjernet kontantstøtten for toåringer.

Det budsjettet vi vedtok i går – eller nesten i dag tidlig – reverserer denne utviklingen. Det kuttes i pappaperm, det kuttes i barnehageopptak, og det blir dyrere barnehage enn i vårt forslag. Kontantstøtten økes, og skatteklasse 2, som svekker arbeidsinsentivene for og integreringen av innvandrerkvinner, gjeninnføres. Hver for seg er disse kuttene med på å svekke arbeidslinjen, likestillingen og, jeg vil si, integreringen.

Nå vet jeg at finansministeren er opptatt av å stimulere folk til å arbeide. I tilleggsproposisjonen skriver hun f.eks.

at det å fjerne skatteklasse 2 kan fremme likestilling, og at dette er spesielt viktig for integrering av innvandrerkvinner. Hun ser altså sammenhengen mellom disse ordningene og arbeid. Nå fikk hun ikke flertall for det synet. Men hvordan mener finansministeren vi kan stimulere folk til å jobbe hvis vi ser på innretningen av velferdsordningene, på hvordan vi kan kombinere familie og jobb? Jeg merker meg at svaret på det veldig fort blir redusert skatt. Som vi illustrerte her i går kveld, vil det for folk flest handle om 1 kr dagen i redusert skatt – altså ikke et tungt insentiv for å endre på folks vaner. Men når det gjelder velferdsordningene, har det betydning. Så hvordan ser finansministeren på de spørsmålene når hun nå skal planlegge budsjettpolitikken videre?

Statsråd Siv Jensen [10:05:53]: La meg takke for et veldig viktig spørsmål som det er mulig å reflektere ganske mye over.

Det er klart at på den ene siden er det viktig for verdiskapingen i Norge at flest mulig er i arbeid, og at man står lengst mulig i jobb. På den annen side er det også noen grunnleggende verdier i vårt samfunn knyttet til familienes mulighet til å være sammen med sine egne barn. Derfor er det viktig at vi finner en god balanse mellom omsorgsmuligheter, særlig når barna er små, og hvilke virkemidler vi tar i bruk for å stimulere en størst mulig andel av befolkningen til å være i jobb. Da må vi selvsagt se både på alle velferdsordningene og på hvordan vi kan knytte velferdsordningene opp mot andre insentiver for å stimulere folk til å stå i jobb.

Jeg er i gang med mye av dette arbeidet sammen med resten av regjeringen. Det handler om å snu alle steiner for å se om vi kan innrette noen av ordningene på en annen måte.

Det er helt riktig, som Gahr Støre sier, at den forrige regjeringen la frem et forslag om å fjerne skatteklasse 2. Det opprettholdt denne regjeringen, men etter forhandlingene og forliket i Stortinget har man halvveis redusert den. Det er et skritt i riktig retning, vil jeg si. Jeg har også registrert at debatten som foregår i Stortinget, handler om at hvis man skal ta skrittet helt ut og fjerne hele skatteklasse 2, må man gjøre det med en mulighet til å forberede det og gjennom andre overgangsordninger.

Jeg mener vi skal være åpne for å ta en bred debatt om hvordan vi skal få enda flere av dem som i dag er på utsiden av arbeidsmarkedet, inn i arbeidsmarkedet. Det er egentlig den viktigste jobben som står foran oss, det å få alle de som er utenfor, til å komme inn – i hvert fall de som har muligheten til det.

Jonas Gahr Støre (A) [10:07:54]: I den sammenheng er temaet trygdeeksport diskutert regelmessig – vi ser det i avisen også i dag. Folk som jobber i Norge, mottar kontante ytelser på norsk nivå og sender dem til hjemlandet, der de har langt større verdi. Ett tiltak som just diskuteres, er kostnadsjustering av disse ytelsene. Arbeids- og sosialministeren reiser det spørsmålet, men Brochmann-utvalget pekte på det grunnleggende forholdet, nemlig at flere kontante ytelser, som kontantstøtten, heller kan vris til tjenes-

ter som en ikke kan ta ut av landet, f.eks. barnehageplass. Hva tenker finansministeren om dette forslaget?

Hvis jeg kan ta det ett skritt videre: Trygdeeksport øker risikoen for sosial dumping, for det gjør det lettere for utenlandske arbeidstakere å godta lav lønn i Norge fordi verdien av de kontante ytelsene som de kan sende hjem, blir relativt sett høyere. Hvilke tanker gjør finansministeren seg om denne politikken for økt trygdeeksport og risiko for sosial dumping? Det er interessant å vite hvordan regjeringen vil jobbe mot sosial dumping, som er en omfattende utfordring i vårt høykostland.

Statsråd Siv Jensen [10:08:58]: Her var det veldig mange spørsmål på én gang.

Regjeringen har slått fast at også vi vil jobbe mot sosial dumping i Norge.

Så til spørsmålet om trygdeeksport. Det er klart at det er en krevende problemstilling, som jeg registrerer at den forrige regjeringen ikke gjorde veldig mye for å bekjempe. Denne regjeringen har slått fast at den både vil følge opp Brochmann-utvalget på egnet måte og se på hvordan en f.eks. kan vurdere å gjøre kontantstøtten om til en lovpålagt kommunal ytelse.

Jeg registrerer at arbeids- og sosialministeren i dagens avis sier at han vil se på muligheten for å kostnadsjustere disse ytelsene. Det vil han helt sikkert komme tilbake til på egnet måte, men jeg kan i hvert fall forsikre om at regjeringen både i plattformen og i forslaget som vi vil komme tilbake til Stortinget med på et senere tidspunkt, vil følge opp tiltak for å bekjempe den økende trygdeeksporten.

Presidenten: Det åpnes for to oppfølgingsspørsmål – først Hans Olav Syversen.

Hans Olav Syversen (KrF) [10:10:21]: Først vil jeg si at jeg er glad for at finansministeren har et litt annet syn enn Arbeiderpartiet, som åpenbart mener at den norske familie først og fremst er en produksjonshet i AS Norge. Jeg er glad for at finansministeren har et litt bredere syn på hva familieliv egentlig er.

Så til dette med trygdeeksport, som også Arbeiderpartiet bruker om de spesifikke ordningene de selv ikke er enig i. Det er altså de ordningene hvor eksportproblemet er minst, hvis vi først skal kalle det det. Det er de andre, større og allmenne ordningene hvor dette er det viktigste å ta tak i, hvis man skal diskutere dette. Mitt spørsmål er da: Mener finansministeren at man også må vurdere norske mottakere av disse ytelsene som bor i andre land, og at også disse ytelsene eventuelt skal kostnadsjusteres?

Statsråd Siv Jensen [10:11:30]: Regjeringen har varslet at den vil gjennomgå Brochmann-utvalgets rapport og se på alle tiltak som kan bidra til – både hver for seg og samlet – å begrense trygdeeksporten, som er en økende utfordring, ikke bare for Norge, men også for veldig mange andre land med gode velferdsordninger. Det er et økende problem.

Jeg registrerer – og er for så vidt glad for – at Arbeiderpartiet i opposisjon har blitt mer opptatt av å gjøre noe med

dette. De hadde altså åtte år på seg til å gjøre noe med det, men jeg kan ikke registrere at trygdeeksporten ble mindre da.

Så synes jeg kanskje at det er litt enkelt å si at alle utfordringer knyttet til trygdeeksport blir løst hvis vi tar bort kontantstøtten. Jeg tror ikke noe på det. Det er en avgrenset ordning, en liten del av en families tid med små barn. Men at vi må snu alle steiner for å se på hvordan vi kan få dette til, er denne regjeringen innstilt på å gjøre.

Presidenten: Trygve Slagsvold Vedum – til oppfølgingsspørsmål.

Trygve Slagsvold Vedum (Sp) [10:12:37]: Den store suksessen i det norske arbeidsmarkedet er at begge kjønn er aktive deltakere, og at vi nesten er helt likestilte. Det har kommet takket være en veldig aktiv politikk, ikke minst småbarnspolitik. Foreldrepermisjonen har vært en stor suksess. Barnehageutbyggingen har vært en stor suksess, som har gjort at begge kjønn er aktive yrkesdeltakere. De siste årene har vi forbedret foreldrepermisjonen, spesielt for fedrene. Det har i hvert fall jeg vært veldig glad for.

Så vet alle som er her, at partileder Siv Jensen har vært opptatt av likestilling – iallfall i taler. Hvordan er det for finansminister Siv Jensen når en i hennes første budsjett kutter i foreldrepermisjonen og salderer med at det gir en innsparing fordi færre fedre vil dele tid med sine barn, på grunn av den politikken en nå velger å føre?

Statsråd Siv Jensen [10:13:33]: Regjeringens hovedbegrunnelse for å gjøre endringer i fedreordningen handler om valgfrihet. Jeg synes det blir litt enkelt å si at regjeringens motivasjon for å gjøre dette er for å saldere andre oppgaver over budsjettet. Nei, regjeringens hovedmotivasjon for å gjøre dette er fordi vi, i motsetning til de rød-grønne partiene, tror at familiene selv kan ta kloke valg. Vi vil derfor legge til rette for større valgfrihet for barnefamilie. Vi mener det i seg selv er en verdi.

Jeg er helt enig i at det er viktig at vi gjennom en lang rekke tiltak og virkemidler legger til rette for at kvinner kan være aktive deltakere i arbeidsmarkedet, men det må også være mulig for barnefamilie i en avgrenset periode å velge annerledes. Jeg mener ikke at det er vår oppgave som politikere å styre det. Vi skal legge til rette for reell valgfrihet.

Presidenten: Vi går til neste hovedspørsmål.

Olaug V. Bollestad (KrF) [10:14:49]: Mitt spørsmål går til helseministeren.

I fjor sa Bent Høie i denne sal:

«En samlet opposisjon krever en uavhengig gransking av hovedstadsprosessen. Pasienter, pårørende og ansatte har krav på å få vite om manglende planlegging og rammene for fusjonen har gått ut over pasientsikkerheten.»

Ute i Helse-Norge er det ganske vanlig når vi har hatt store ting, at vi har debrifing. Da går vi igjennom det for å

se på: Hva gjorde vi godt? Hva gjorde vi dårlig? Hva kan vi lære til neste gang?

Sykehus og helse er noe som engasjerer alle. Vi bor i et samfunn som bruker ufattelig mye penger på sykehus. Da er det også ufattelig viktig å lære av historien. Hva kan vi gjøre bedre? Vi har tenkt å bygge flere sykehus. Vi skal kanskje slå sammen tjenester. Da må vi lære av det vi en gang gjorde.

Siden sammenslåingen her i Oslo har hverdagen bestått av lange køer, stress, feil behandling, frustrerte ansatte og en haug med klagesaker. Så har vi hatt ulike revisjoner. Riksrevisjonen så på hvordan vi bruker pengene. Helsetilsynet så på enkeltsaker – hva har foregått? Ingen har sett på hele årsakssammenhengen. Vi har sett stykkevis og delt, ikke over hele fjøla. Jeg tror at en helhetlig oversikt hadde vært bedre for å lære av denne prosessen. Derfor har jeg lyst til å spørre statsråden: På hvilken bakgrunn ser statsråden ikke lenger behov for å ha en uavhengig gransking, på tross av alle nødrepene fra folk som opplever at sykehus hverdagen i hovedstaden er noe helt annet enn det vi gjerne leser i avisene?

Statsråd Bent Høie [10:16:58]: Som jeg svarte på dette spørsmålet første gang jeg fikk det etter at jeg var blitt helse- og omsorgsminister, er jeg opptatt av at hvis en skal ha en uavhengig undersøkelse av hovedstadsprosessen, bør det være noe som peker framover, og som vi kan lære av for fremtiden. Jeg er derfor helt enig i representantens inngang til dette spørsmålet.

Derfor var jeg også veldig opptatt av å gå inn og se på hvilket arbeid som er på gang, for å få svar på de spørsmålene som ikke minst Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre hadde i fjor. Det handlet i veldig stor grad om de unaturlige dødsfallene som hadde skjedd på Oslo universitetssykehus. Det handlet om på hvilken måte denne prosessen påvirket forholdene for de ansatte, og hva vi ut fra det kunne lære for framtidige prosesser.

Det er viktig for meg å si at jeg ikke ser at vi noe annet sted i Norge i overskuelig framtid vil stå overfor dramatiske endringer tilsvarende det som ble satt i gang når det gjaldt hovedstadsprosessen.

Til det at en går inn og ser på det arbeidet som er på gang: Vi vil snart få en undersøkelse av alle uønskede hendelser og infeksjoner hos pasienter som døde på Oslo universitetssykehus i 2011. Det er under etablering en studie for gjennomgang av alle pasientdødsfall i 2012. Det er også et følgeforskningsprosjekt fra SINTEF om en pågående evaluering av selve fusjonsprosessen, som legges fram i 2015. Vi får en riksrevisjonsrapport om en del av disse spørsmålene, som sannsynligvis legges fram i morgen. Jeg mener at mange av disse spørsmålene vil vi forhåpentligvis få svar på. Da synes jeg det er unødvendig å igangsette et dobbeltarbeid. Viser det seg at disse undersøkelsene ikke gir tilstrekkelige svar, mener jeg at en må vurdere det spørsmålet som representanten tar opp, på ny.

Olaug V. Bollestad (KrF) [10:19:01]: Jeg er glad for at i allfall åpner for muligheten.

Det er nå engang slik at om vi framover ikke skal ha

de store utbyggingene andre steder i landet, betyr planlegging, kapasitet, pasientflyt, at de ansatte er med, informasjon ut til dem det gjelder, og hvordan vi bruker kronene, noe. Dette samlet tror jeg det er viktig å få vurdert.

Derfor lurer jeg på: Ser statsråden det slik at situasjonen her i Oslo ikke lenger er alvorlig? Betyr det at en ikke har noe å lære av dette? En sier det er tatt tak i, det kommer nye rapporter. Da kan vi på en måte slå oss til ro. Eller er vi villig til å kikke i kortstokken og si at dette var ikke godt nok, vi skal ikke ta enkeltpersoner, men vi ønsker å lære for å bli bedre i små og i store utbygginger?

Statsråd Bent Høie [10:20:00]: Den forrige riksrevisjonsrapporten og også høringen i Stortingets kontroll- og konstitusjonskomité om denne prosessen som allerede er gjennomført – og Stortinget har behandlet de rapportene – viser at det som gjorde det ekstremt krevende å håndtere det oppdraget som Helse Sør-Øst fikk, var at en startet med å slå sammen flere store sykehus, samtidig som en løftet en stor del av pasientgrunnet inn i et helt nytt sykehus. Det tror jeg alle er enige om at er ekstremt komplekst og veldig vanskelig å gjennomføre.

Jeg ser ikke nå at vi står overfor tilsvarende prosesser andre steder i Norge, og derfor vil akkurat den problemstillingen sannsynligvis ikke ha stor overføringsverdi til andre. Vi må selvfølgelig lære av den manglende oppfølgingen som var i den prosessen, og også betydningen dette har for en framtidig styringsmodell, men det er jo akkurat de spørsmål regjeringen nå jobber med.

Presidenten: Det blir gitt anledning til fire oppfølgings spørsmål – først Line Henriette Hemdal.

Line Henriette Hemdal (KrF) [10:21:19]: Det foreligger snart en studie med gjennomgang av uønskede hendelser og infeksjoner hos pasientene som døde på Oslo universitetssykehus i 2011. Det etableres nå en gjennomgang av alle pasientdødsfall i 2012, og kanskje vi får en riksrevisjonsrapport – kanskje i morgen eller en annen dag.

Min og Kristelig Folkepartis utfordring er: Disse undersøkelsene ble ikke etablert de siste ukene, iallfall ikke den riksrevisjonsrapporten som nå er på trappene, og heller ikke rapporten om dødsfall på grunn av uønskede hendelser og infeksjoner på Oslo universitetssykehus. Hva er det da som gjør at statsråd Høie nå har snudd i forhold til det engasjementet han hadde for å få en uavhengig gransking tidligere denne høsten?

Statsråd Bent Høie [10:22:15]: Jeg er litt usikker på hva en refererer til når en mener at jeg hadde et engasjement for en uavhengig gransking tidligere denne høsten. Da dette ble tatt opp – som representanten Bollestad refererte til i forrige innlegg – var det i forbindelse med budsjettdebatten i desember 2012. På det tidspunktet var iallfall ikke jeg klar over at dette undersøkelsesarbeidet knyttet til de unaturlige dødsfallene var i gang ved Oslo universitetssykehus for 2011 og 2012. I tillegg er det også igangsatt en følgerapportering fra SINTEF knyttet til selve omstillingsprosessen. Jeg mener at det var de spørsmåle-

ne som disse partiene var opptatt av å få svar på den gangen. Dette vil vi nå forhåpentligvis få gode svar på, men viser de svarene seg ikke å være gode nok, har en når som helst muligheten til å igangsette nye undersøkelser, enten interne eller eksterne.

Presidenten: Karianne O. Tung – til oppfølgingsspørsmål.

Karianne O. Tung (A) [10:23:27]: I et innlegg i Aftenposten 29. november 2012 omtaler stortingsrepresentant Bent Høie styre og ledelse ved Helse Sør-Øst som «ansiktsløse byråkrater». Han sier videre:

«Helseministeren har ikke gjort noe annet enn å forsikre Stortinget om at hun hadde full tillit til at Helse Sør-Øst hadde full kontroll.»

Videre fremmet også stortingsrepresentant Bent Høie et krav for helseminister Jonas Gahr Støre på vårparten om en uavhengig gransking av Oslo universitetssykehus.

For noen dager siden, 25. november 2013, sto det imidlertid på Helse- og omsorgsdepartementets nettsider:

«Jeg har tillit til at de mange prosessene sykehuse- ne og helseforetaket har igangsatt og planlegger, er tilstrekkelige for å sikre hovedstadsområdet et godt helse- tilbud.»

Høie slutter seg dermed til tidligere helseminister Jonas Gahr Støres plan og avviser nå at det er nødvendig med en gransking av Oslo universitetssykehus. Det er positivt at Bent Høie nå har snudd 180 grader, men hva er det som har endret seg det siste året, som gjør at Høie nå avviser en slik gransking og slutter seg til Gahr Støres plan og ikke minst foreslåtte tiltak?

Statsråd Bent Høie [10:24:34]: Spørsmål knyttet til forslaget fra opposisjonspartiene den gangen, i desember, om en uavhengig gransking har jeg svart på i de forrige innleggene.

Representanten refererer til interpellasjonsdebatten jeg hadde med Jonas Gahr Støre om dette spørsmålet i februar i år. Min hovedkonklusjon i den interpellasjonsdebatten var jo at helseministeren måtte sette seg ned ved samme bord som Helse Sør-Øst og diskutere de konkrete utfordringene knyttet til situasjonen i hovedstadsområdet, både ved Oslo universitetssykehus og Helse Sør-Øst. Det er nettopp det jeg har gjort de siste ukene – ved flere anledninger – og oppsummeringen av det arbeidet ble presentert i begynnelsen av denne uken. Det innebærer at det nå er et konkret arbeid på gang om hvordan vi skal øke kapasiteten både i Oslo universitetssykehus' område og i Ahus' område. Det er gjort et konkret arbeid for å få undersøkt de unaturlige dødsfallene.

Presidenten: Kjersti Toppe – til oppfølgingsspørsmål.

Kjersti Toppe (Sp) [10:25:49]: OUS er eit faktum. Samanslåingsprosessen har ikkje vore bra. Spørsmålet er kva statsråden meiner vi skal læra av det som har skjedd, opp mot investering og prosessar andre plassar. Vi veit at helseforetaka no planlegg storsjukehus i fleire andre regio-

nar, bl.a. i Vestre Viken, der dei planlegg eit storsjukehus i Drammensområdet. Det skal, etter det eg har høyrte, vera større enn Ahus. I Hedmark og Oppland planlegg dei òg eit stort sjukehus til fordel for fleire, som det er i dag.

Vi veit om forskning frå Sverige på sjukehusfusjonar der som har vist at tre av fire sjukehusfusjonar har vore mislukka. Mine spørsmål til statsråden er korleis han vil sikra at andre fusjonsplanar i Noreg vert gjorde på eit fagleg og politisk korrekt grunnlag, kor store sjukehus vi skal ha i Noreg, og korleis statsråden vil sikra at det vert gjort på rett avgjerdsgrunnlag.

Statsråd Bent Høie [10:26:53]: Jeg er litt usikker på om jeg klarer helt å ta representanten Toppes problembeskrivelse, om den har noen sammenheng med de utfordringene som har vært i hovedstadsområdet. Jeg oppfatter ikke at en hovedutfordring er at Ahus er for stort – tvert imot, hovedutfordringen er jo at Ahus er for lite.

Et av våre svar på det er nettopp å etablere en nasjonal helse- og sykehusplan som i mye større grad løfter diskusjonen om behovsutviklingen og hvordan helsevesenet vårt skal møte endringer i befolkningssammensetningen, sykdomsutviklingen og også oppgavefordelingen mellom kommunene og spesialisthelsetjenesten. Dette må gjøres på en sån måte at vi faktisk sikrer oss at de store utbyggingene vi står overfor, blir dimensjonert på en sån måte at de svarer til behovet. Den må også sikre at vi ikke kommer i den situasjonen vi har kommet i når det gjelder Ahus, at et av våre nyeste og mest moderne sykehus er for lite den dagen det åpner, og en umiddelbart må starte med å improvisere løsninger.

Presidenten: Audun Lysbakken – til siste oppfølgingsspørsmål.

Audun Lysbakken (SV) [10:28:06]: Det var vel ikke bare i budsjettdebatten i fjor at Bent Høie krevde gransking. Jeg så det var en opptelling i media i går, der man kom fram til at Bent Høie hadde krevd gransking 13 ganger, og at han nå altså hadde hatt muligheten til å kreve det for fjortende gang – og denne gangen få gjennomslag.

Jeg skal ikke bore videre i hva det er Bent Høie nå har blitt klar over, som han ikke var klar over de 13 andre gangene dette spørsmålet var til vurdering, men heller ta opp et beslektet tema. De strukturspørsmålene det kanskje har vært mest bråk om de siste årene i Sykehus-Norge, har vært nettopp hovedstadsprosessen og samlingen av Helse Sør-Øst. Et av valgløftene fra Høyre som vi i SV har hatt litt sans for, er at man vil se kritisk på helseregionene og hvordan de fungerer. Jeg merker at regjeringen har oppdagget at en del ting tar tid, og derfor vil jeg gjerne høre når vi kan forvente oss en sak om ny organisering av det som i dag er Helse Sør-Øst.

Statsråd Bent Høie [10:29:10]: Først må jeg få takke for anledningen til å svare på denne påstanden om at jeg har krevd uavhengig gransking 13 ganger. Det er helt feil. De 13 gangene refererte til at undertegnede selv i Stortinget 13 ganger har tatt opp med den forrige regjer-

gen de utfordringene som hovedstadsprosessene har innebåret.

Det er ganske interessant at i den høringen kontroll- og konstitusjonskomiteen hadde med den forrige regjeringen om denne prosessen, var de referansene som den forrige regjeringen hadde til at Stortinget var orientert om den mest krevende omstillingsprosessen i norsk helsevesen noen gang, nesten utelukkende initiativ som var tatt av undertegnede eller andre i opposisjon i Stortinget. Hadde det ikke vært for de initiativene, hadde Stortinget nesten ikke fått noe informasjon om dette. Det sier mye om hvor lite involvert den forrige regjeringen var i den krevende prosessen.

Når det gjelder spørsmålet representanten tar opp, vil vi nå jobbe med utarbeidelse av en nasjonal helse- og sykehusplan. Når vi kjenner tidsperspektivet for den, vil vi også i større grad kunne angi når vi skal starte med omorganiseringen og følge opp regjeringsplattformen når det gjelder de regionale helseforetakene.

Presidenten: Da går vi til neste hovedspørsmål.

Trygve Slagsvold Vedum (Sp) [10:30:36]: Vi har flere diskusjoner gående med våre venner i EU. En er om differensiert arbeidsgiveravgift, en annen er om bankinnskuddsgarantiordningen.

Førrige uke var statsråd Helgesen her i Stortinget. Han kom med veldig mange uklare signaler, og flere av de signalene var vi uenig i. Men han kom med ett klart signal, som vi var enig i, og det var at regjeringen i hvert fall på ett område skulle stå opp for norske interesser, for norske småsparere, for norske bedrifter, for norske banker. Helgesen var helt klar på at regjeringen skulle kjempe aktivt for å bevare den norske bankinnskuddsgarantiordningen, noe et samlet storting har vært opptatt av.

Samtidig, i Berlin, var statsminister Erna Solberg på sin første store utenlandsreise og skulle skal ha møte med den tyske finansministeren. Og hvilke signaler fikk vi etter det møtet? Signalene var at dette er vanskelig. Det er krevende å få gjennomslag. Og overskriftene i de største norske avisene var at Erna Solberg har gitt opp kampen for den norske bankinnskuddsgarantiordningen. Så i løpet av én dag hadde statsråd Helgesen et klart signal her i Stortinget, mens statsminister Solberg hadde et klart signal i Berlin. Regjeringen hadde to syn.

Mitt spørsmål til finansminister Siv Jensen er: Har hun et tredje syn? Eller kan hun klargjøre hva som faktisk er regjeringens syn i kampen for å få en varig ordning der vi kan ta vare på den norske bankinnskuddsgarantiordningen.

Statsråd Siv Jensen [10:32:26]: Jeg kan forsikre Stortinget om at også denne regjeringen følger opp det arbeidet som den forrige regjeringen gjorde knyttet til innskuddsgarantiordningen. Det har vært et enstemmig storting som gang på gang har uttrykt sin støtte til arbeidet med å videreføre den norske garantien for bankinnskudd.

Jeg reiser til Strasbourg for å møte kommissær Barnier i begynnelsen av desember nettopp for ytterligere å forsterke den norske posisjonen knyttet til dette.

Så er det ikke riktig som Slagsvold Vedum hevder, at statsministeren har sagt noe annet enn det jeg har sagt og det statsråd Vidar Helgesen har sagt. Vi har sagt akkurat det samme, nemlig at den norske posisjonen ligger fast. Men vi har også understreket alle tre, at vi ikke kan lukke øynene for de trilogforhandlingene som nå pågår i EU. Det gjorde heller ikke daværende finansminister Johnsen, som også klart og tydelig tok opp med våre motparter i EU hva slags overgangsordninger vi i så fall kan se for oss, gitt at vi ikke får videreføre den ordningen som et enstemmig storting er opptatt av. Daværende regjering forberedte en alternativ posisjon. Den er ikke endret, den ligger også fast fra denne regjeringens side. Da handler det om å prøve å få på plass brede, varige overgangsordninger som et subsidiært standpunkt. Men igjen – vårt utgangspunkt er å gjøre det vi kan for å sikre at den gjeldende norske ordningen blir videreført. Derfor reiser jeg også til Strasbourg for å ta opp spørsmålet.

Trygve Slagsvold Vedum (Sp) [10:34:21]: Det er i hvert fall gledelig at regjeringen har det samme synet når de er i stortingssalen. Det er et framskritt fra det vi kunne høre i debatten i går.

Nå regner jeg med at statsråd Jensen er tydelig og klar også når hun kommer ut av stortingssalen, når hun møter sine europeiske kolleger, og at ikke referatene fra disse møtene blir nei, vi kommer ikke til å klare det. Vi må ha en femårig overgangsordning. Slaget er tapt, som i referatene fra møtene Erna Solberg hadde vært i. Skal Norge få gjennomslag, må regjeringen tørre å ha en tydelig tone både her og også i møter med sine europeiske kolleger. Man mister forhandlingskraft, man mister styrke hvis man ikke tør å stå linjen helt ut. Referatene fra førrige uke ga et klart signal om at statsminister Solberg allerede hadde gitt opp.

Da vil jeg spørre finansminister Siv Jensen til slutt: Mener finansminister Siv Jensen at det er klokt av regjeringen å framstå med en klar kraft, eller mener hun at det fortsatt er klokt å ha én tone i Norge og én tone i utlandet?

Statsråd Siv Jensen [10:35:27]: Regjeringen snakker med én tunge i dette spørsmålet, og det vil hjelpe regjeringen om også Stortinget gjorde det.

Jeg har problemer med å forstå hvorfor Slagsvold Vedum forsøker å skape inntrykk av at regjeringen ikke har det samme syn, avhengig av om vi snakker om denne saken i Stortinget eller på utsiden av Stortinget – det er rett og slett ikke sant.

Vi har fulgt dette opp på alle mulige måter gjennom korrespondanse med motpartene i EU, gjennom de møtene vi har med våre respektive motparter når vi er ute og reiser. Det vil bli ivaretatt på en god måte.

Jeg vil rett og slett bare oppfordre også stortingsrepresentantene til å slutte seg til det synet som regjeringen viderefører fra den forrige. Det vil i hvert fall bidra til at behovet for å ivareta den norske innskuddsgarantiordningen blir forstått hos våre motparter.

Presidenten: Det åpnes for tre oppfølgingsspørsmål – først Liv Signe Navarsete.

Liv Signe Navarsete (Sp) [10:36:38]: Bakgrunnen for spørsmålet som vart stilt, er vel at representanten Slagsvold Vedum er ein oppegåande representant som les aviser, og eg går ut frå at dei som skriv der, har snakka med statsministeren. Men det er veldig bra at ein får klargjort det slik ein har gjort her i dag.

Det er fleire saker, som òg representanten Slagsvold Vedum sa innleiingsvis, som er viktige i tida framover. Noko av det fyrste Senterpartiet og den raud-grøne regjeringa gjorde i 2005, var å ta tak i forhandlingane og få gjeninnført den differensierte arbeidsgjevaravgifta, som òg var nemnd.

Den unnfalldande haldninga regjeringa no viser overfor EU, gir grunn til bekymring for utfallet av dei reforhandlingane som no står for døra angående differensiert arbeidsgjevaravgift.

Då me forhandla, var det eit tett samarbeid mellom Finansdepartementet og Kommunal- og regionaldepartementet som var heilt avgjerande, og sjølvstøtt ei haldning der ein ikkje bøygde av, men stod opp for norske interesser.

Kan finansministeren stadfeste at regjeringa offensivt vil stå fast på forhandlingsgrunnlaget som den raud-grøne regjeringa sendte EU tidlegare i år?

Statsråd Siv Jensen [10:37:51]: Jeg er rett og slett uenig i påstanden fra representanten Navarsete om at denne regjeringen har en unnfalldande holdning overfor EU. Det er jeg ikke enig i. I regjeringsplattformen står det klart og tydelig at det arbeidet vi skal gjøre, først og fremst handler om å sikre norske interesser. Det er det mange gode grunner til – rett og slett fordi EU er vår aller fremste handelspartner. Da er det viktig både å ha god dialog, gode handelsmekanismer, og samtidig sørge for å ivareta norske interesser på alle de områdene hvor det er av betydning.

Når det gjelder den differensierte arbeidsgiveravgiften, har den vært gjenstand for mange og krevende forhandlinger fra norsk side. Men også det spørsmålet har hatt et enstemmig storting bak seg. Sist det var utfordringer knyttet til den differensierte arbeidsgiveravgiften, pågikk det omfattende dialog også med Stortinget for å sikre bredest mulig enighet om den ordningen vi endte opp med å få. Det sørger denne regjeringen for å ivareta på best mulig måte.

Presidenten: Hans Olav Syversen – til oppfølgings-spørsmål.

Hans Olav Syversen (KrF) [10:39:11]: Representanten Slagsvold Vedum snakket om «våre venner i EU». Jeg tror jeg må snakke med representanten etterpå om hvilke venner han sikter til, fordi jeg ikke har hørt så mye om de vennskapene tidligere. (Munterhet i salen)

La meg si at akkurat her støtter vi regjeringen fullt ut. Her er det faktisk noen i opposisjonen som prøver å gi inntrykk av klarhet. Ostetollen er derimot en annen sak, men akkurat i denne saken mener vi bestemt at regjeringen har fulgt opp et enstemmig storting.

Så snakket finansministeren om varige overgangsordninger. Da kan det bli interessant hvor lenge de skal vare.

Betyr dette at man f.eks. tenker seg en posisjon hvor de gamle reglene skal gjelde for innskudd som står p.t., mens fellesreglene skal gjelde for eventuelle nye innskudd?

Statsråd Siv Jensen [10:40:18]: Jeg er veldig glad for at Kristelig Folkeparti så tydelig gir støtte til regjeringen i dette spørsmålet. Det er viktig at Norge snakker med én tunge overfor våre motparter i EU om dette.

Så vil jeg bare gjenta: Vårt utgangspunkt er å gjøre det vi kan, for å sikre den ordningen vi allerede har. Det mener regjeringen vil være det aller, aller beste for norske innskyttere i norske banker. Men så kan vi altså ikke lukke øynene for at de forhandlingene som nå pågår, bærer i en annen retning – eller vi må i hvert fall si at det er en viss motbakke, sett med norske øyne. Derfor inntok tidligere finansminister Sigbjørn Johnsen en posisjon som jeg følger opp, som handler om at vi må sørge for at alle innskudd i en fremtidig ordning blir behandlet likt, og at en eventuell overgangsperiode vil vare i mange år. Det er noe av utgangspunktet for den diskusjonen som pågår, men igjen: Utgangspunktet vårt er å sikre den ordningen vi har.

Snorre Serigstad Valen (SV) [10:41:33]: Jeg merker meg at Kristelig Folkepartis fremste bidrag i denne spørre-timen er å holde støtteinnlegg for den sittende regjeringen, uten at jeg skal kommentere det videre.

Jeg tror nok finansministeren bør ha forståelse for at vi blir litt urolige når det kommer så ulike signaler fra ulike statsråder. Erna Solberg sa den 21. november: «Det beste vi kan håpe på er avgrensede unntak og gode overgangsordninger.» Det er med respekt å melde noe helt annet enn den linjen Sigbjørn Johnsen, SV, Senterpartiet og Arbeiderpartiet sto for i forrige regjering. Man har altså begynt å snakke offentlig om plan B – om hva som skjer, hvis man ikke får gjennomslag. Det er ikke god forhandlings-taktikk, og derfor vil jeg gi finansministeren muligheten til å styrke sin forhandlingsposisjon overfor EU ved å spørre: Vil finansministeren åpne for at Norge benytter seg av reservasjonsretten for å sikre det norske garantibeløpet?

Statsråd Siv Jensen [10:42:30]: Egentlig burde også representanten Serigstad Valen holdt et støtteinnlegg for det arbeidet regjeringen nå gjør overfor EU. Vi følger opp på absolutt alle punkter de posisjonene den rød-grønne regjeringen hadde når det gjelder innskuddsgarantiordningen – alle posisjoner. Det handler altså om – punkt 1 – å gjøre det vi kan for å ivareta den ordningen Norge har i dag, og som vi mener er den beste ordningen. Det handler også – punkt 2 – om å ikke være naive og ikke lukke øynene for at det pågår forhandlinger som ikke uten videre er i tråd med den norske posisjonen. Da må vi sørge for å sikre et best mulig utfall av det som så godt som mulig ivaretar den norske posisjonen.

Presidenten: Vi går til neste hovedspørsmål, som er fra Iselin Nybø.

Iselin Nybø (V) [10:43:28]: Mitt spørsmål er til kunnskapsministeren.

Det har lenge vært et bredt politisk flertall som ønsker at studiestøtten skal utvides til elleve måneder, og mange har derfor vært kritiske til den forrige regjeringen fordi de ikke gjennomførte det, selv om de satt med et flertall i Stortinget.

Da de endelig tok grep og la dette inn i budsjettet, var det etter at de hadde tapt et valg og når de visste at de ikke måtte ta regningen. Jeg er sikker på at statsråden er enig med meg i at det er noe uryddig av en avtroppende regjering å gjøre det på denne måten – altså å prøve å ta æren for et godt og viktig tiltak samtidig som man sender regningen over til den neste regjeringen. Men jeg kan òg godt forstå studentenes skuffelse da den sittende regjeringen la fram tilleggsproposisjonen, og elleve måneders studiestøtte var tatt vekk.

Elleve måneders studiestøtte har lenge vært en kampsak for studentene, og det er en viktig sak for å realisere heltidsstudenten og kunnskapssamfunnet. Som sagt er det også et flertall i Stortinget for at dette skal gjennomføres.

Nå er det inngått en budsjettavtale mellom regjeringspartiene, Kristelig Folkeparti og Venstre hvor det helt tydelig framgår at studentenes levekårssituasjon skal utredes, og at denne utredningen skal inneholde en plan for økning av studiestøtten og, ikke minst, studiestøttens lengde.

Så jeg vil spørre statsråden: Hva slags framdrift ser han for seg at denne utredningen skal ha, og hvilke ambisjoner har statsråden om studiestøttens omfang og lengde om fire år – sett i lys av denne budsjettavtalen som nå er inngått?

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [10:45:18]: Takk for spørsmålet. Jeg vil bare nevne litt om bakgrunnen. I budsjettet som vi overtok, lå det for 2014 inne null kr ekstra til studiestøtte ved siden av prisøkning, og det har i og for seg også vært situasjonen siden 2006, hvis jeg ikke husker feil, og det har gjort at studentene har sakkert akterut sammenliknet med f.eks. norske lønsmottakere. Så det vi la inn i budsjettet for neste år, var en økning på ca. 3 500 kr. Det er en økning som ikke bare er en like stor økning som forventet lønnsvekst, men enda litt ekstra. Jeg forstår at studentene ønsket enda mer. Det er ikke noe vanskelig å forstå. Jeg har også sagt at jeg forstår at studentene ble skuffet, uten at vi behøver å gå inn på hele begrunnelsen og hele historien bak det. Men dette er allikevel den største økningen og det største løftet for studiefinansieringen på over ti år. Siste gang det var et så stort løft, var det faktisk også med en borgerlig regjering.

Det er riktig at budsjettforlikspartene i Stortinget ikke ble enige om at man skulle ha elleve måneders studiestøtte fra 2015, slik det lå inne i budsjettet. Det er det flertallet i Stortinget har bestemt nå. Men det man også ble enige om, er å gå igjennom den økonomiske situasjonen for studentene og se på både økningen i månedsbeløpet og lengden. Det er gode argumenter for at man burde kunne øke lengden noe. For eksempel var det slik med Kvalitetsreformen at flere studenter fikk eksamen senere på året. Om en elleve måneders innretning er det riktige, er jeg litt mer usikker på, for hvis man skulle tolke det bokstavelig, ville det bety at man fikk en utbetaling fra 15. juni til 15. juli, og i juli er det veldig få som har eksamen. Det er også slik – med da-

gens regelverk – at hvis man har et studieår som er lengre enn ti måneder, har man en mulighet til å søke om å få studiestøtte for en lengre periode – altså økt studiestøtte. Men vi vil komme tilbake med dette så fort vi kan, og vi har allerede startet dialog bl.a. med studentorganisasjonene.

Iselin Nybø (V) [10:47:23]: Jeg takker for statsrådens svar så langt. Jeg er jo glad for at statsråden gir uttrykk for at man vil raske litt på med dette arbeidet, og det er viktig nok for en student å få økt studiestøtten som sådan, men det er jo òg viktig å få økt lengden. Som statsråden også var inne på, har det skjedd en utvikling i studentenes situasjon når det kommer til eksamen osv.

Det jeg er opptatt av, er at vi ikke gjør det samme som den forrige regjeringen – altså at vi hele veien snakker om at vi skal øke lengden på studiestøtten, men at vi ikke legger det inn før helt til slutt, og så er vi egentlig like langt som vi er i dag. Så er statsråden allerede nå i denne perioden villig til å begynne å øke lengden på studiestøtten – om man ikke sier elleve måneder, at man sier ti måneder og en uke, ti måneder og to uker osv. – at man begynner en innfasing av økning av lengden på støtten?

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [10:48:26]: Det konkrete opplegget vil vi jo komme tilbake til i de årlige budsjettene, og jeg tør ikke nå å love noe helt konkret. Utgangspunktet er regjeringsplattformen. Der står det at studiestøtten skal økes med mer enn prisstigning – altså opp mot lønnsstigning. Det synes jeg er et fornuftig utgangspunkt. Så er det slik at det er for- og motargumenter mot at man skal bruke en eventuell fremtidig økning på å øke lengden. Hvis hensikten er f.eks. at studentene skal få større økonomisk rom og måtte jobbe litt mindre, er det jo litt vanskelig å forstå at det å ha den samme utbetalingen som i dag, bare i en lengre periode, er det viktigste istedenfor å løfte de ti andre månedene. Men jeg har et pragmatisk forhold til det. Hvorvidt man bruker en eventuell økning, som vi da kommer tilbake til i fremtidige budsjetter, til å trappe opp lengden eller øke utbetalingene i de ti månedene, har jeg et pragmatisk forhold til, og jeg tar mer enn gjerne en dialog også med Venstre om det.

Presidenten: Det åpnes for fem oppfølgingsspørsmål – først Trine Skei Grande.

Trine Skei Grande (V) [10:49:42]: Ja, det er en fare for at statsråden må gjøre dette i dialog med Venstre, og da har jeg egentlig et veldig enkelt spørsmål ut fra de svarene som statsråden ga til Nybø: Hvis Venstre klarer å få gjennomslag i budsjettforhandlingene for elleve måneders studiestøtte, vil statsråden være imot det?

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [10:50:06]: Spørsmålet er: Hvis Venstre potensielt sett skulle få gjennomslag ved et senere budsjett, vil da statsråden være mot det?

Jeg er helt sikker på at representanten Skei Grande som partileder av og til har blitt konfrontert med spekulasjoner om eventualiteter. Da har vi politikere et veldig greit svar på det, og det er at den typen spekulasjoner driver vi ikke

med. Det er jeg helt sikker på at også partilederen i Venstre av og til har svart.

Presidenten: Trond Giske – til oppfølgingsspørsmål.

Trond Giske (A) [10:50:42]: Jeg synes det er i overkant dristig at kunnskapsministeren viser til at forrige studieløft skjedde under en borgerlig regjering, for det skjedde nemlig høsten 2001. Da foreslo Stoltenberg I-regjeringen 10 000 kr i økt stipend. Den nye Bondevik-regjeringen gikk imot – Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre stemte imot i Stortinget. Det var de rød-grønne partiene sammen med Fremskrittspartiet som sikret flertall for det løftet – den gangen også mot Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre.

Derfor går mitt tilleggsspørsmål til finansministeren, for i en blogg like før valget skriver Tord Lien, som da var Fremskrittspartiets utdanningstalsmann:

«... å øke studiestøtten med 10% ville være selvfinansierende selv om gjennomføringsgraden økte bare med ett poeng fra 42 til 43.»

Og så har han et angrep på daværende finansminister Sigbjørn Johnsen når han skriver:

«... Sigbjørn Johnsen må gjerne argumentere mot økt studiestøtte, men å si at det blir for dyrt kan de like gjerne slutte med først som sist.»

Nå sitter Tord Lien i regjering. Vil finansministeren lytte til rådene fra Tord Lien når det gjelder studiefinansieringen, eller er hun enig med kunnskapsministeren i at dette er for dyrt?

Statsråd Siv Jensen [10:51:47]: Finansministeren lytter til mange råd fra mange kanter når vi lager våre budsjetter. Jeg vil bare gjenta det kunnskapsministeren nettopp sa, at i statsbudsjettet for neste år øker studiestøtten med – er det – 3,65 pst., som er et anselig løft etter mange år med stillstand.

Presidenten: Anders Tyvand – til oppfølgingsspørsmål.

Anders Tyvand (KrF) [10:52:24]: Også vi i Kristelig Folkeparti er opptatt av studiestøtten, både det å heve det totale nivået og det å forlenge studiestøtten til 11 måneder. Vi mener det er en stor utfordring i seg selv at så mange studenter er nødt til å jobbe mye ved siden av for å ha råd til å studere. Men for noen studenter er denne utfordringen enda større enn for andre – det gjelder studenter som har nedsatt funksjonsevne, det gjelder studenter som har omsorg for barn – derfor har vi i vårt program sagt at vi ønsker å gi studiestøtte i 12 måneder til disse studentgruppene.

Så mitt spørsmål er om statsråden deler vår oppfatning av at disse studentene har noen spesielle økonomiske utfordringer, og om vi kan forvente å se en statsråd som vil jobbe offensivt for å bedre deres situasjon.

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [10:53:20]: Takk for spørsmålet.

Nå blir finansieringsordningen for studenter med barn

forbedret i dette budsjettet. Det vet jeg at Kristelig Folkeparti har vært fornøyd med, og det er også regjeringen veldig fornøyd med – det er en god politikk.

Igjen må jeg bare minne om at vi har inngått et budsjettforlik på Stortinget med Kristelig Folkeparti og Venstre. Det er det budsjettforliket vi nå forholder oss til som flertall på Stortinget.

Når det gjelder om vi eventuelt kan komme tilbake til f.eks. studenter som har funksjonshemninger, eller studenter som på en annen måte er i en spesiell situasjon, er jeg absolutt åpen for det. Men det som skjer i de årlige budsjettene, må skje i de årlige budsjettene. Det mener jeg også handler om respekt for Stortinget, at man gjør det på vanlig måte – man legger frem et budsjett, og så er det forhandlinger med partiene, som er Kristelig Folkeparti og Venstre. Og så er det også et tilleggsmoment at finansministeren vil kjeft på meg hvis jeg hadde lovet noe annet.

Presidenten: Anne Tingelstad Wøien – til oppfølgingsspørsmål.

Anne Tingelstad Wøien (Sp) [10:54:28]: Nå har vi hørt at det har vært uryddig av den rød-grønne regjeringa at vi ikke innførte 11 måneders studiestøtte tidligere, og det er sent, men det er flertall i Stortinget for dette, har vi hørt. Jeg har lyst til å referere til representanten Giske som sa at den ble økt sist gang i 2001. Vi har hatt en Bondevik II-regjering i mellomtida som ikke en gang prisjusterte – det kom først under den rød-grønne regjeringa.

Det er synd at vi ikke gjorde noe før – det kan jeg innrømme – vi kunne godt ha gjort det før, men det er jo ikke noen grunn til å være imot. Jeg lurar på hvorfor en regjering som er opptatt av kunnskap og rask gjennomføring, sier nei til 11 måneders studiestøtte, uansett hvor sent det måtte komme?

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [10:55:15]: Den forrige store økningen i studiestøtten fikk effekt fra studieåret 2003–2004. Så forstår jeg at studentene er skuffet, men det jeg ikke forstår, er at opposisjonspartiene er så høye og mørke. Her snakker vi om tre partier som i 2005 alle hadde i sine programmer at de skulle gjennomføre 11 måneders studiestøtte. Så ble det forhandlet bort i forhandlingene, selv om alle tre partiene var enig. Og så gikk det åtte år hvor man ikke klarte det. Én ting er at man ikke innførte det løftet alle hadde gitt før 2005, det gikk åtte år hvor studentene hvert eneste år sakk akterut sammenliknet med norske lønnsinntakere, og så kommer man i tillegg med et budsjett for man skal gå av, hvor beløpet for studentene i 2014 overprisstigning var null kroner – null kroner var hilsenen fra den forrige regjeringen til studentene i 2014. Denne regjeringen har en annen politikk – vi har økt studiestøtten i 2014 med mer enn i noe annet år da de rød-grønne styrte.

Presidenten: Torgeir Knag Fylkesnes – til oppfølgingsspørsmål.

Torgeir Knag Fylkesnes (SV) [10:56:32]: Verken kunnskapsministeren eller denne representanten er spesielt høge og mørke – vi er mørke begge to. I denne saka ser eg ingen grunn til at kunnskapsministeren skal kunne vere høg og mørk. I dei åra dei satt i regjering, fraus dei studiestøtta. Da blir det for dumt at Kristeleg Folkeparti og Venstre, når dei berre for nokre timar sidan stemte mot auking av studiestøtta til 11 månader, i dag gjer seg høge og mørke som talsfolk for betre studiestøtte. Det er ein merkeleg sedvane her.

Det har vore gjennomført ein serie med undersøkingar – SSB har i 2010, 2011 og avslutta i desember 2012 undersøkingar om levekår for studentar. Kva er det ministe- ren tenkjer han ikkje veit, som desse undersøkingane ikkje har avdekt, og som han har tenkt å finne ut av?

Presidenten: Presidenten vil bemerke at det ikke er parlamentarisk kutyme å omtale utspill i denne salen som dumme.

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [10:57:42]: Det er et faktum – og dette kan hvem som helst sjekke – at den forrige store økningen i studiestøtten kom studieåret 2003–2004. Det er ubestridelig. Så kom det prisjustering i 2006, hvis jeg ikke husker feil, og det er i og for seg fint, men det betyr at hvert eneste år under de rød-grønne fikk studentene en prisjustering, men sakkert akterut sammenliknet med lønsmottakerne. Jeg er enig med SSB, jeg forstår at studentene ønsker en bedre studiefinansiering, derfor har vi bedret studiefinansieringen i 2014 mer enn noe annet år under de rød-grønne. Spørsmålet er: Da den forrige regjeringen fikk disse SSB-tallene i 2010, 2011 og 2012, hvorfor økte ikke den regjeringen studiestøtten med noe – null kroner hvert eneste år – utover en prisjustering?

Presidenten: Vi går videre til neste hovedspørsmål.

Audun Lysbakken (SV) [10:58:54]: Mitt spørsmål går til helseministeren.

Forrige uke kom det fram at 200 pasienter har ventet nærmere ett år på nakkeoperasjon ved Rikshospitalet, og sykehuset sier selv at dette er uforsvarlig behandling. Da NRK undersøkte saken før helgen, viste det seg at ventetiden på operasjon etter nakkeprolaps er langt kortere ved andre offentlige sykehus enn det den er i Oslo. Likevel hadde helseministeren ett budskap på Dagsrevyen på torsdag som var, han skal lage en privatiseringsreform – et såkalt fritt behandlingsvalg – en gang i framtiden. Det var ikke ett ord om utnyttet offentlig kapasitet, ikke ett tiltak for å sørge for at pasientene blir klar over den muligheten.

I forbindelse med budsjettet vedtok Stortinget å bruke 45 mill. kr til å kjøpe MR-undersøkelser. Det var det enighet om i denne sal i går kveld. Men vi skilte oss på et punkt, nemlig den øremerkingen som helseministeren og flertallet ønsket til private radiologiske virksomheter. Jeg tok også opp dette spørsmålet med helseministeren i debatten i går. Da SV stilte spørsmål til finansministeren i forbindelse med budsjettbehandlingen, fikk vi til svar at det ikke er undersøkt av regjeringen om det finnes ledig kapa-

sitet til å gjøre tilsvarende oppgaver i det offentlige, som kanskje også kunne brukt disse pengene.

Denne typen bevilgninger bør selvfølgelig bevilges med en eneste føring: mest mulig effektiv bruk til glede for pasientene – ikke med en ideologisk tilnærming om at den kommersielle sektoren uansett skal styrkes. Vi trenger en pragmatisk tilnærming om at pengene skal gå til best mulig behandling.

Det er viktig å bekjempe overfølsomhet og allergiske reaksjoner. Kan helseministeren være i ferd med å utvikle offentlig allergi?

Statsråd Bent Høie [11:00:55]: Jeg kan forsikre representanten om at verken statsråden eller regjeringen har gjort det.

Det statsbudsjettet som er vedtatt nå, innebærer den største budsjetterte veksten i de offentlige sykehusene som noen gang er vedtatt i Stortinget. Det betyr at de offentlige sykehusene vil få bedre mulighet til å ivareta det som de offentlige sykehusene, og kun de offentlige sykehuse- ne, skal ivareta, nemlig all akuttbehandling i Norge, som er over 70 pst. av pasientbehandlingen som foregår i spesialisthelsetjenesten. Dessuten skal de i større grad bli bedre til å ivareta to andre viktige oppgaver som de offentlige sykehusene har et hovedansvar for, nemlig forskning og utdanning, som også er viktige oppgaver.

Men så mener denne regjeringen at det er helt unødvendig å la ledig kapasitet hos private stå ledig, når det står mennesker i kø og venter på behandling som de har rett til. Derfor har vi planer om å innføre fritt behandlingsvalg, som innebærer at pasienter som har fått rett til behandling, også kan bruke denne kapasiteten hos private.

Når det gjelder spørsmålet om MR, er det sånn at en stor andel av MR-undersøkelsene for pasientene allerede foregår hos private. De private har ledig kapasitet. Det er lange ventetider hos det offentlige. Som jeg svarte representanten i går, har pasientene rapportert hvordan dette oppleves, nemlig at en blir henvist til private røntgeninsti- tuttt fordi det er lang ventetid hos det offentlige. Hos private får en også beskjed om at en må vente lenge, med mindre en er villig til å betale selv. Da kan en komme inn i løpet av noen få dager.

Dette mener vi fører til sosial ulikhet. Derfor priorite- rer vi nå raskt å kjøpe ledig kapasitet hos private, sånn at pasientene skal slippe å vente unødvendig.

Audun Lysbakken (SV) [11:02:53]: Ingen mener at ledig kapasitet bør stå ledig. Vi er alle tvert imot opptatt av å utnytte ledig kapasitet. Det er derfor det er så underlig at helseministeren ikke har undersøkt hva slags ledig kapa- sietet som eventuelt finnes når det gjelder MR i det offentlige helsevesenet, for så å bevilge penger til helseforetakene sånn at de kan bruke dem på mest mulig effektiv måte.

I det budsjettet som flertallet vedtok i går, er det null kroner mer til offentlige sykehus enn det var i det rød- grønne budsjettet. Det er bare mer penger til private. Det underlige er at det ser ut som om helseministeren baserer seg på en forutelse om at det ikke finnes ledig kapa- sietet i det offentlige, og ikke egne undersøkelser. Det mener

jeg er kritikkverdig. Vi risikerer at det framtidige frie behandlingsvalget blir en sovepute som gjør at helseministeren ikke gjør en tilstrekkelig god nok jobb med å se på ledig offentlig kapasitet.

Har helseministeren tiltak når det gjelder f.eks. styrking av fritt sykehusvalg og informasjonen om det, som kan gjøre at pasientene får bedre informasjon om den ledige kapasitet som finnes i det offentlige helsevesenet i dag?

Statsråd Bent Høie [11:04:04]: I 2002 var den gjennomsnittlige ventetiden i spesialisthelsetjenesten 90 dager. Etter fire år med borgerlig regjering, der en i større grad hadde tatt i bruk private, var den gjennomsnittlige ventetiden 70 dager. I 2010 var den gjennomsnittlige ventetiden 78 dager.

Vi mener at en hovedårsak til at ventetiden økte umiddelbart etter at de rød-grønne overtok ansvaret, var at de påla det offentlige helsevesenet først å utnytte egen ledig kapasitet, og så eventuelt kjøpe hos private. Det innebar at fleksibiliteten for pasientene ble innskrenket. Det ble mindre mulighet til å velge å bruke den ledige kapasiteten. Det er dette vi nå snur. Vi får en ny politikk som forhåpentligvis fører til at ventetiden går ned – vi får ned unødvendig venting.

Presidenten: Det åpnes for tre oppfølgingsspørsmål – først Johnny Ingebrigtsen.

Johnny Ingebrigtsen (SV) [11:05:22]: Den som følger med på helsepolitikken for tiden, ser at det som tidligere har vært klare løfter, nå har blitt vage formuleringer og veldig langsiktige målsettinger.

Fritt behandlingsvalg er en av disse sakene som det nå bare mumles om, mer enn det snakkes om. Hva er tidsplanen for innføring av fritt behandlingsvalg, og skyldes utsettelsen som kommer nå, at helseministeren har innsett at det offentlige ikke har råd til å tape alle de sykepleierne, helsefagarbeiderne og legene som vil gå til de kommersielle klinikkene dersom det blir fritt behandlingsvalg?

Statsråd Bent Høie [11:06:03]: Jeg må beklage hvis mitt forrige innlegg og innlegget før det ble oppfattet som mumling. Det kan skyldes dialektiske forskjeller. Men jeg sa veldig tydelig at denne regjeringen skal innføre fritt behandlingsvalg. Vi skal ta i bruk ledig kapasitet hos private. Det starter vi opp med allerede i det neste statsbudsjettet.

Så er jeg litt usikker på hva representanten mener når han sier vi har gått fra vår tidsplan for innføring av fritt behandlingsvalg. Tvert imot – vi er i full gang med å gjøre de endringene som skal til for å innføre denne ordningen: å forberede både de lovmessige og de finansieringsmessige endringene som det er behov for. Men vi kan ikke vente på det. Derfor har vi allerede i statsbudsjettet for 2014 lagt inn mer penger nettopp for å oppnå noe av den samme effekten – å bruke den ledige kapasiteten som er hos private.

Presidenten: Torgeir Micaelsen – til oppfølgingsspørsmål.

Torgeir Micaelsen (A) [11:07:03]: Først til historiefortellingen til helseministeren. Når det gjelder bruk av private under den forrige regjeringen, så økte den kraftig. Vi har alltid hatt et pragmatisk forhold til dette – ikke et ideologisk. Men vi rustet først og fremst opp de offentlige sykehusene, som gjorde at 1,6 millioner flere utredninger og behandlinger ble gjennomført i løpet av vår regjeringstid.

Det er derfor vi stiller helseminister Bent Høie spørsmål nå når de har laget sitt tilleggsbudsjett som ble vedtatt i går kveld. Jeg lurer på hva som har foregått rundt regjeringens bord når de skulle lage budsjett. Her har de tatt sjansen på å bruke 4 mrd. kr mer oljepenger. De har funnet rom for å kutte skatter og avgifter med 8 000 mill. kr, men helseminister Bent Høie har altså ikke klart å skaffe en eneste ekstra krone til økt behandlingsskapasitet i de offentlige sykehusene, der storskalaen av behandlinger foregår.

Hvordan henger dette sammen?

Statsråd Bent Høie [11:08:07]: I går vedtok Stortinget et budsjett som innebærer en vekst for spesialisthelsetjenesten på 2,7 mrd. kr i forhold til nivået i 2013. Det innebærer den største budsjetterte veksten i spesialisthelsetjenesten noensinne. Vi øker mer enn det de rød-grønne gjorde når det gjelder behandling i spesialisthelsetjenesten, spesielt målrettet mot de pasientene som altfor lenge nå har sittet nederst ved bordet – mennesker med rusutfordringer, mennesker med psykiske lidelser, de som er kronisk syke, som har behov for rehabilitering.

Det som var den store advarselen fra Arbeiderpartiet før valget, var at det ikke var mulig å gjennomføre reduksjoner i skatter og avgifter uten at en måtte kutte i velferden. Vel, nå har vi fasiten. Denne regjeringen klarer å gjennomføre våre lovnader når det gjelder å kutte i skatter og avgifter som hindrer vekstskapingen, og samtidig styrke velferden.

Presidenten: Kjersti Toppe – til oppfølgingsspørsmål.

Kjersti Toppe (Sp) [11:09:16]: I medisin er det noko som heiter tentativ diagnose, altså arbeidsdiagnose til det motsette er bevist. Eg er einig med representanten Lysbakken i at regjeringa truleg lid av offentleg allergi.

45 mill. kr vert øyremerkt til privat MR, sjølv om to tredjedelar allereie skjer i privat regi og berre ein tredjedel i det offentlege. Føretaka vert neste år nekta å auka kapasiteten i det offentlege. I Hordaland har vi to sjukehus som har MR-maskin, Stord og Voss. Desse vil altså helseministeren nekta å auka sin kapasitet.

Spørsmålet mitt er: Korleis er det å vera ein helseminister som så aktivt motarbeider ei styrking av det offentlege helsevesenet?

Statsråd Bent Høie [11:10:09]: Det er ikke noe grunnlag for dette spørsmålet. Vi nekter på ingen som helst måte de offentlige sykehusene å bruke den eventuelt ledige kapasiteten som de har på MR – tvert imot, vi har budsjettert med en rekordvekst i de offentlige sykehusene, spesielt rettet inn mot både polikliniske undersøkelser, behandling

og radiologi. Så det ligger en betydelig vekst også på dette området i de offentlige sykehusene.

Vi vil i tillegg bruke den betydelige ledige kapasiteten som er hos private, for veldig mange pasienter opplever i dag at de først må ha en MR-undersøkelse før de kommer inn til en spesialist for å få ytterligere undersøkelser. Den ventetiden som de da må ha, oppleves som helt urimelig, spesielt med tanke på at de får beskjed om at betaler de fra egen lomme, kan de komme inn i løpet av kort tid. Jeg trodde at Senterpartiet, som oss, var opptatt av å utjevne de sosiale forskjellene når det gjelder helse.

Presidenten: Jeg gir ordet til statsråd Torbjørn Røe Isaksen til en korreksjon før vi går til siste hovedspørsmål.

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [11:11:34]: Jeg kom i skade for å si et galt årstall i stad, og det var i diskusjonen om økningen av studiestøtten i forbindelse med Kvalitetsreformen. Det var under Bondevik II-regjeringen, men det var altså i 2002–2003, ikke i 2003–2004, som jeg sa.

Presidenten: Vi går til siste hovedspørsmål.

Torgeir Micaelsen (A) [11:12:02]: Spørsmålet er til helseministeren.

Representanten Lysbakken nevnte på NRK for en del dager siden saken om veldig lang ventetid ved nevrokirurgisk avdeling på Oslo universitetssykehus, og ifølge NRK har over 200 pasienter ventet i mer enn ett år. Mange har betalt for dyre operasjoner i det private markedet i stedet for å vente. Dessverre er ikke dette en helt ny problemstilling. En rekke tiltak ble derfor satt i verk under tidligere statsråd Jonas Gahr Støre, bl.a. en egen gjennomgang av OUS av eksterne fagpersoner fra Skandinavia, bedre planlegging for operasjoner på kveldstid, en gjennomgang av operasjonsprogrammene for å sikre forløp og reduksjon av antall avlyste operasjoner og en bedre operasjonsstuefordeling – og et nytt akuttbbygg kommer nå ved Ullevål.

Det er opplagt at de som er nærmest til å løse disse problemene, er Oslo universitetssykehus og ledelsen der. Det er likevel avgjørende at den statsråd som er øverste ansvarlig, bidrar med rammevilkår og løsninger. Meg bekjent er det de samme nevrokirurgene som jobber både ved Oslo universitetssykehus på dagtid og ved private klinikker på kveldstid. Vi har altså en situasjon hvor pasienter som må vente lenge fordi det ikke er nok kapasitet på en avdeling som åpenbart ikke fungerer godt nok, kan få utført operasjoner på kveldstid mot betaling. Det er en helt absurd situasjon. Svaret, når Bent Høie som helseminister blir konfrontert med dette, er bl.a. fritt behandlingsvalg, altså økt bruk av at ansatte på et offentlig sykehus i en avdeling som åpenbart ikke fungerer, skal brukes i enda større grad på kveldstid. Hvorfor er ikke Bent Høie enig med Arbeiderpartiet i at her må man ha et ordentlig opplegg for å få økt behandlingsskapasiteten ved det offentlige sykehuset der disse legene faktisk er ansatt?

Statsråd Bent Høie [11:14:05]: Jeg er helt enig i at tilbudet ved Oslo universitetssykehus må bli bedre. Det er

derfor vi har budsjettert med en rekordvekst i sykehusenes budsjetter. Det er også derfor jeg har forsikret meg om at mye av det arbeidet som foregår på Oslo universitetssykehus når det bl.a. gjelder å få bedre kapasitet ved nevrokirurgisk avdeling, følges nøye opp. Dette har vært en tilbakevendende sak over lang tid, så jeg er ikke særlig imponert over gjennomføringskraften til den forrige regjeringen på dette området.

Når representanten tar opp at disse kirurgene jobber på kveldstid hos private, regner jeg med at det ikke var en problemstilling som dukket opp etter valget. Det er faktisk en situasjon som er vel kjent i norsk helsevesen. Jeg mener at det er ikke en uting at folk som ønsker å jobbe mer, har muligheten til det, så lenge det skjer under ryddige forhold. Men jeg mener det er et problem at mange pasienter ikke har råd til å benytte seg av denne kapasiteten, og at de i større og større grad er nødt til å tegne private helseforsikringer eller betale fra egen lomme. Det er grunnen til at vi både skal styrke det offentlige helsevesenet, få en bedre organisering der, og styrke pasientenes rettigheter, slik at pasientene kan bruke fritt behandlingsvalg uavhengig av tykkelsen på lommeboka, som de har vært avhengig av under den rød-grønne regjeringen.

Torgeir Micaelsen (A) [11:15:37]: Jeg er enig i at det er helt urimelig at pasienter som har skader, som trenger hjelp raskt, skal måtte betale av egen lomme fordi det helt åpenbart ikke fungerer godt nok og er stor nok kapasitet ved den avdelingen eller det sykehuset som er satt til å gjøre nettopp dette. Men det er det som er situasjonen her nå. Nå er Bent Høie helseminister, og vi har altså igjen en situasjon med en avdeling som helt åpenbart ikke fungerer, hvor leger som er ansatt ved offentlige sykehus, hvor den øverst ansvarlige for dette sykehuset og disse legene er helseministeren, har lange ventelister, men samtidig driver privat praksis på kveldstid, hvor de pasientene som har råd, kan komme og få operasjon mot betaling.

Hvorfor mener ikke helseministeren at det i større grad bør legges opp til at den såkalt ledige kapasiteten som finnes, bør tas i bruk i de offentlige sykehusene, slik at alle kan få ta del i dette, istedenfor å legge opp til ytterligere privat bruk?

Statsråd Bent Høie [11:16:42]: Som sagt: Situasjonen ved nevrokirurgisk avdeling på OUS har vært kjent over flere år, og jeg er ikke imponert over den forrige regjeringens gjennomføringskraft med hensyn til de tiltakene som kunne vært gjennomført for å bedre kapasiteten.

Så er jeg helt enig i den forrige helseministerens ambisjon om å øke åpningstidene i de offentlige sykehusene. Det kommer til å bli gjentatt som et oppdrag for neste år. Men jeg er veldig uenig hvis Arbeiderpartiet nå, i motsetning til det de har ment i åtte år, vil forby leger som jobber i de offentlige sykehusene, å jobbe privat ved siden av. Det mener jeg vil innebære en ganske dramatisk reduksjon i den samlede behandlingsskapasiteten. Men jeg er helt enig i at vi i størst mulig grad skal tilstrebe at disse får muligheten til å utnytte sin arbeidstid i de offentlige sykehusene, og det kommer jeg til å følge opp.

Presidenten: Det blir tre oppfølgingsspørsmål – først Trond Giske.

Trond Giske (A) [11:17:43]: La meg først si at jeg er glad for at utdanningsministeren korrigerer seg selv fra et ubestridelig faktum om at det ble innført i 2003–2004, til at det ble tvunget igjennom av opposisjonen, mot Høyres stemmer, i 2002–2003.

Så til helseministeren. Under den forrige regjering ble antallet behandlinger og konsultasjoner økt med 1,6 millioner. Vi har fra Arbeiderpartiets side en ambisjon om å øke dette med ytterligere 1 million i inneværende stortingsperiode. Det vil etter våre beregninger koste om lag 12 mrd. kr hvis vi skal få til alt i helsevesenet, og det er dette som er viktig: hvordan pasientene blir fulgt opp. Da kreves det ressurser.

Mine spørsmål er veldig enkle: Vil Høyre stå ved det løftet som de ga i valgkampen om å øke helsebudsjettet med 12 mrd. kr i denne perioden? Og vil de, som Torgeir Micaelsen spurte om, bruke pengene på det offentlige gratis helsetilbudet som gjelder for alle, eller vil de fortsette å øremerke pengene til private aktører?

Statsråd Bent Høie [11:18:49]: Vi kommer til å øke behandlingskapasiteten i de offentlige sykehusene i årene framover – på samme måte som det budsjettet som ble vedtatt av stortingsflertallet i går, innebærer den største budsjetterte veksten i de offentlige sykehusene noen gang. Det mener jeg er viktig. Ikke minst skal vi etablere en nasjonal helse- og sykehusplan som på en bedre måte gir oss en mulighet til også i Stortinget, når vi diskuterer budsjettene, å ha en samlet oversikt over behovene både når det gjelder pasientbehandling, og når det gjelder bygninger og utstyr, som har andre utfordringer knyttet til kapasitet, som jeg ikke har hørt at Arbeiderpartiet har vært så opptatt av.

Nå legger vi opp til et budsjett for 2014 som er nærmere målsettingen om 12 mrd. kr, enn det som den avgåtte regjeringen leverte.

Presidenten: Kjersti Toppe – til oppfølgingsspørsmål.

Kjersti Toppe (Sp) [11:19:54]: God leiing er grunnlaget for effektiv sjukehusdrift og god pasientbehandling. Eg er gjort kjend med at Oslo universitetssykehus har fem leiarnivå under administrerande direktør. Tidlegare kom det fram at berre 18 av 59 somatiske avdelingar ved Oslo universitetssykehus hadde ein leiar som var til stades i miljøet dagleg. Ein overlege har skrive til meg og beskriv situasjonen slik:

«Mellom den enkelte helsearbeidar og leiinga har det kome ti lag Glava som gjer all kommunikasjon med personar som har reell makt i systemet, svært vanskelig. Det er også eit stort problem at alle leiarar i systemet blir rekrutterte ut frå tanken om at ein må vise lojalitet oppover i systemet.»

Ser statsråden problemet med manglande lokal styring ved Oslo universitetssykehus, og når vil statsråden sikra stadleg leiing ved alle avdelingar ved Oslo universitetssykehus?

Presidenten: Presidenten synes kanskje spørsmålet var litt på siden av hovedspørsmålet, men statsråd Høie må gjerne svare.

Statsråd Bent Høie [11:20:56]: Jeg er veldig glad for å få svare på dette spørsmålet, for dette er et spørsmål som jeg i likhet med representanten Toppe har hatt og har et sterkt engasjement for. Derfor var dette av de første spørsmålene jeg tok opp etter at jeg hadde blitt helseminister: Hvordan jobber Oslo universitetssykehus med å sikre at det er stedlig ledelse, at alle som jobber på Oslo universitetssykehus, vet hvem sin nærmeste leder er og raskt kan komme i kontakt med vedkommende? Der innrømmer ledelsen ved Oslo universitetssykehus at de ikke har kommet langt nok. Derfor har de også forsikret meg om at de nå forsterker og intensiverer arbeidet for å nå den målsettingen. Det er et av de temaene som jeg har hatt oppe på de gjentatte møtene jeg har hatt med Helse Sør-Øst og Oslo universitetssykehus. Det må være slik at når en jobber i en kunnskapsorganisasjon som et sykehus er, må en vite hvem som er sin nærmeste leder, og raskt kunne i kontakt med vedkommende. Men så vil det nødvendigvis innebære at det blir mange ledere ved Oslo universitetssykehus, og at det kan bli flere ledernivåer, så jeg synes ikke det var helt sammenheng i den problemstillingen som representanten tok opp.

Presidenten: Heikki Eidsvoll Holmås – til siste oppfølgingsspørsmål.

Heikki Eidsvoll Holmås (SV) [11:22:15]: Hovedtemaet for denne spørsmålsrunden har vært utfordringer og problemer ved Oslo universitetssykehus, og en av de tingene vi kunne lese i avisen i går, i Aftenposten, er at det er store klasseskiller, ikke bare i helsevesenet generelt, men også med tanke på utrykningskapasiteten og utryknings tilbudet til innbyggerne her i Oslo. Her i Oslo har man en måloppnåelse på 12 minutters responstid. I sentrum får over 90 pst. oppfylt dette, og 60–90 pst. får oppfylt dette på vestkanten, mens på østkanten i Oslo og nord og sør i byen er det mindre enn 60 pst. som blir nådd i løpet av det som er kravet til responstid. Jeg synes dette er uakseptabelt. Det er uakseptabelt fordi alle må få likt tilbud. Det handler om minutter, det handler om sekunder. Spørsmålet mitt til helseministeren er: Hva vil helseministeren gjøre for å sørge for bedre og likeverdig responstid til alle Oslos innbyggere?

Presidenten: Presidenten synes nok også dette spørsmålet er litt på siden av hovedspørsmålet, men overlater til Høie å svare.

Statsråd Bent Høie [11:23:32]: Oslo universitetssykehus har satt seg et mål om en intern responstid som de jobber for å nå. Det er bra. Der ser en at det er utfordringer, men jeg er litt usikker om representanten mener at det skal være en rettighet til en viss responstid i hele landet, for det vil det være umulig å oppnå. Jeg tror det er fornuftig slik som tilnærmingen er i dag,

at de ulike helseregionene og helseforetakene setter seg mål om en responstid som de jobber for å nå. Innfører vi en nasjonal norm for responstid, som jeg også oppfattet at den forrige regjeringen var imot, vil det ikke kunne gi gode nok resultater, fordi Norge er et langstrakt land.

Presidenten: Dermed er den muntlige spørretimen omme.

Sak nr. 2 [11:24:25]

Ordinær spørretime

Presidenten: Det er noen endringer i den oppsatte spørsmålslisten. Presidenten viser i den sammenheng til den oversikt som er omdelt på representantenes plasser i salen.

De foreslåtte endringene i dagens spørretime foreslås godkjent. – Det anses vedtatt.

Endringene var som følger:

Spørsmål 1, fra representanten Svein Roald Hansen til ministeren ved Statsministerens kontor for samordning av EØS-saker og forholdet til EU, vil bli tatt opp av representanten Marianne Aasen.

Spørsmål 9, fra representanten Martin Henriksen til kunnskapsministeren, bortfaller, da spørderen har sykdomsforfall.

Spørsmål 1

Marianne Aasen (A) [11:24:50]: Jeg tillater meg å stille følgende spørsmål til europaministeren:

«Europautredningen viste at det er stor mangel på kunnskap om EØS-avtalen, om de muligheter og rettigheter avtalen gir bedrifter og innbyggere. Neste år er det 20 år siden avtalen trådte i kraft.

Vil regjeringen ta initiativ til å benytte dette lille jubileum til å få skape et kunnskapsløft om EØS-avtalen, både i det norske samfunn og i våre samarbeidsland, hvor det også er viktig å sikre kunnskap om at Norge er en fullverdig partner i det indre marked?»

Kenneth Svendsen hadde her overtatt presidentplassen.

Statsråd Vidar Helgesen [11:25:34]: Jeg er glad for spørsmålet, som peker på en viktig utfordring.

Det er viktig å holde kunnskapen om EØS ved like, fordi det er viktig å holde EØS ved like. Det er Norge som mer enn noen annen er avhengig av dette. EØS er helt avgjørende for norsk næringsliv, arbeidsplasser og velferd. Nasjonale interesser svekkes hvis EØS-prinsippene svekkes. Norsk næringsliv taper hvis det gjelder andre regler for det enn for EUs næringsliv.

Vi vurderer hvordan vi skal markere 20-årsjubileet for

EØS. Vi vurderer kunnskapstiltak overfor næringsliv og andre miljøer.

Men det er ingen grunn til å sitte og vente på jubileet. Kunnskap kommer først og fremst gjennom hardt arbeid. Mer aktiv politisk innsats med EU- og EØS-prosesser vil skape mer offentlig diskusjon og dermed også større interesse for og større kunnskap om den betydningen EU har for det norske samfunnet.

For det første vil vi ha en mer aktiv diskusjon om norske holdninger til viktige spørsmål i Europa: Europas plass i en verden der makten – politisk og økonomisk – er i forskyvning, Europas forhold til sine nabolagsregioner, klima- og energispørsmål, konkurransekraftutfordringen, befolkningsutvikling og migrasjon, for å nevne noe.

For det andre vil vi ha konsultasjoner med viktige samfunnsaktører i Norge om sentrale EU-prosesser på et tidligere stadium.

For det tredje vil vi ha mer åpen og tidligere dialog med Stortinget om utviklingen av norske holdninger i løpende EØS-spørsmål, bl.a. gjennom mer aktivt samspill med Stortingets europautvalg.

For det fjerde vil vi ha økt innsats overfor EU-institusjonene og EU-land både for å påvirke tidligere i prosesser og for å søke nødvendige tilpasninger til EU-forordninger og EU-direktiver.

Hvis vi har våre diskusjoner her hjemme om viktige EØS-saker samtidig som våre naboland også har sine, og før avstemninger i Brussel, vil det bidra til å øke både oppmerksomhet og engasjement om EØS-sakene i Norge, og dermed også kunnskapen. I tillegg vil det øke kunnskapen blant våre europeiske partnere om at vi er en fullverdig partner i det indre marked, og den kunnskapen er det viktig å øke.

Min ambisjon er å utvikle et lagspill i Europa-politikken, slik at vi kan bruke den kompetansen som finnes i store deler av det norske samfunnet, ikke minst til å øke kunnskapen om hvilke muligheter, rettigheter og utfordringer EØS-avtalen gir.

Marianne Aasen (A) [11:28:15]: Jeg takker for svaret. Mange ser på Europa-politikken og EØS-avtalen og veldig mange av de andre avtalene Norge har som er knyttet til Europa-samarbeidet, som ren utenrikspolitikk. Selvfølgelig er det det, men det er også langt mer innenrikspolitikk enn det mange tror og oppfatter. Avtalene med EU omfatter så å si alle samfunnsområder, det berører alle departementer, det berører alle komiteer i Stortinget, og skal vi ivareta våre interesser knyttet til alt dette, er det svært viktig at vi har kunnskap og innsikt, og jeg er glad for at vi er enige om det.

Et spørsmål jeg ønsker å stille, er da: På hvilket område mener statsråden at behovet kanskje er størst med tanke på hele dette store feltet som Norge og Europa er så tett sammenvevd i?

Statsråd Vidar Helgesen [11:29:01]: Ettersom EU- og EØS-samarbeidet påvirker så å si alle samfunnssektorer i Norge, er det ikke så lett å si på hvilket område behovet for kunnskap er størst. Men det vi må gjøre, er na-

turlig nok å definere områder hvor vi har størst interesser, og der vi har størst interesser, har vi nok gjerne også størst kunnskap. Regjeringen har signalisert at området klima og energi vil være veldig viktig for Norge, og der er det viktig å mobilisere de ulike miljøer i det norske samfunnet som har kunnskap. Det er viktig å bidra til å øke kunnskapen i bredden av det norske samfunnet om viktigheten av EU på klima- og energiområdet, ikke minst fordi energi er et så viktig felt for Norge.

Marianne Aasen (A) [11:30:00]: Nok en gang takker jeg for svaret.

I Europautredningen står det:

«Det er ikke mange andre områder av norsk demokrati i moderne tid der så mange har visst så lite om så mye som i europapolitikken.»

En peker på to forhold som forklarer det. Det ene er Norges spesielle tilknytningsform med svært svak demokratisk deltakelse. Det andre er den underliggende uenigheten om EU-medlemskap, som virker demobiliserende omkring ethvert spørsmål og åpen debatt rundt alle disse aktuelle sakene, som man i og for seg kunne sett i større grad fikk en plass i offentligheten. Jeg lurer på hvilke tanker europaministeren gjør seg rundt denne problemstillingen, og hva han vil gjøre med nettopp dette omkring ethvert tema. Selv når jeg nå har skrevet på Facebook at jeg skal ta opp dette spørsmålet, kommer umiddelbart svarene om hva folk selv mente om EU-saken og medlemskap. Det legger et lokk på debatten. Hvordan skal vi klare å få vekk det lokket, skyve det unna, sånn at vi kan få en åpen debatt?

Statsråd Vidar Helgesen [11:31:06]: Jeg tror det er viktig å se på europadebatt ikke som en medlemskapsdebatt. Det er et altfor viktig tema. Det er på mange måter et paradoks at den organisasjonen som påvirker Norge mest, mangler vi formelle påvirkningsmuligheter overfor, men det stiller desto større krav til oss om å utnytte de uformelle påvirkningsmulighetene. Der er det viktig å utvikle et lagarbeid og forsøke å løfte debatten om de viktige sakene helt uavhengig av de tradisjonelle ja- og nei-skillelinjene i medlemskaps spørsmålet. EU påvirker oss på alle samfunnsområder. Vi må ha en europadebatt på alle samfunnsområder, og det må være en debatt som ikke dreier seg om medlemskap, men som dreier seg om å fremme norske interesser.

Spørsmål 2

Hans Fredrik Grøvan (KrF) [11:32:20]: Jeg tillater meg å stille følgende spørsmål til samferdselsministeren:

«Korridor 3, Oslo–Kristiansand–Stavanger, er den jernbanestrekningen som har det høyeste markedsmessige potensialet for utvikling av en framtidsrettet og moderne jernbaneløsning i henhold til høyhastighetsutredningen. Strekningen vil forvitte om det ikke skjer vesentlige forbedringer av rutetilbudet. NSB har vurdert inntekspotensialet for ruteendringen som stort.

Kan statsråden love at det i løpet av 2014 vil bli innført

2-timers tilbud på strekningen i henhold til det regionen over lengre tid har bedt om?»

Statsråd Ketil Solvik-Olsen [11:33:01]: Takk for at representanten tar opp et godt spørsmål.

Høy frekvens – eller i hvert fall god frekvens og forutsigbar frekvens – er viktig for å få folk til å reise kollektivt. Jeg ser på jernbanen også som en del av de kollektive løsningene.

To timers frekvens på Sørlandsbanen hadde vært en realitet i dag hvis ikke den rød-grønne regjeringen hadde sagt nei takk til den ruteplanen som NSB selv ønsket. Det var altså en politisk snuoperasjon som gjorde at det ikke kom på plass. Det er mulig å gjøre endringer på det, selv sagt, og en ny regjering jobber med den saken, men det vil ikke være mulig å få det inn på rutetabellen for 2014. Der er toget allerede gått når det gjelder tidsrammer. Men vi jobber med den saken i forhold til 2015. Da ser vi på hvordan vi tror passasjerutviklingen går hvis vi får økt frekvens, som representanten ønsker, og som jeg har stor sympati for, og hva det vil bety for reisende med nattogene i dag. Derfor er det viktig å se litt på hvordan en kan bedre bruken av det materielle NSB har på Bergensbanen f.eks., og hva vil det bety for reisende på Sørlandsbanen.

Litt av det som gjør at en også ønsker å se på dette, er at nattog har en annen type materiell enn det som dagtog har. Det betyr at hvis du skal ha nattog på en strekning med relativt få reisende, har du en relativt dårlig disponering av materielle. Det gjør også at hele organiseringen blir mer komplisert.

Regjeringen jobber altså med dette. Vi har god kontakt med NSB. Hensikten er å få økt frekvens til Kristiansand på Sørlandsbanen, som stopper der, nettopp fordi vi tror at det gjør at flere vil velge å reise der, både fordi togene går oftere, og fordi det er en mer forutsigbar tidstabell, som gjør at det er interessant å ta den turen.

Hans Fredrik Grøvan (KrF) [11:34:54]: Jeg takker for svaret. Jeg oppfatter svaret sånn at i tillegg til at det er en vurdering som pågår, er også statsråden positiv til å få dette til.

Når vi tar dette opp, er det fordi det har vært et veldig sterkt regionkrav fra fylkene fra Vest-Agder til Buskerud. Stive ruter handler om de langveisfarende, men det handler også om pendlertrafikken. Det handler om det rett og slett å kunne bruke jernbanen som et viktig kollektivvirkemiddel i regionen. Pendlerforeningene roper etter tilbud, og NSB sier at de kan få det til hvis de får bestillingen fra departementet. For å sitere fra Sundvolden-erklæringen, som statsråden kjenner godt, understrekes det nettopp at jernbanen «skal være et konkurransedyktig alternativ», og at det må gjøres noe med tilgjengeligheten.

Jeg håper at statsråden kan gjøre noe med dette, og da er mitt spørsmål: Om en ikke kan få det til i 2014, kan en da regne med at dette er på plass i 2015?

Statsråd Ketil Solvik-Olsen [11:36:08]: Dette er jo en runde som går hvert år. Det er også sånn at jernbanens ruter legges en gang i året. Grunnen til at det kan være kompli-

sert å gjøre om på dem når de først er lagt, er at de også er koblet opp mot togforbindelser til utlandet. Gjør en endringer på de norske rutene, vil det få internasjonale konsekvenser. Det er det som kompliserer det. Derfor er det ønskelig ikke å gjøre små endringer hele veien. Men i denne forbindelse er det tidsfrist innen 1. juni hvert år. Sørlandsfylkene har tidligere levert inn ønske, og jeg antar det også vil skje denne gangen.

Det er min ambisjon at en skal få høyere frekvens til Kristiansand. Sånn sett er det min ambisjon å jobbe for det som representanten ønsker. Så må vi se på dette i forhold til materielldisponering og hva som er tilgjengelig. Der får vi rapporter fra NSB-systemet i løpet av januar, så langt jeg er kjent med, og da vil vi kunne gå videre og bli mer forpliktende på det. Men ambisjonen deler jeg, og jeg vil gjøre mitt beste for at vi skal få oppfylt den. Dette var altså en politisk beslutning fra forrige regjering, som ikke ville ha det sånn. Vi ønsker å ha det sånn.

Hans Fredrik Grøvan (KrF) [11:37:16]: Jeg takker for svaret. Da oppfatter jeg det sånn at her er det en prosess, og at vi har grunn til å ha store forventninger.

Hvis statsråden må velge mellom sovevogn og en to timers frekvens, hva slags prioriteringer vil statsråden legge til grunn?

Statsråd Ketil Solvik-Olsen [11:37:37]: Det vi legger til grunn generelt i samferdselspolitikken, er at en skal se på hva som gagnar flest folk, altså hva som gir størst nytte både i pendlertrafikk og for næringslivet og godstransport. Det vil være i en helhet vi ser det. Hvis belegget på natt-toget, altså i sovekupeene, på banen fra Stavanger til Oslo er veldig lavt, men du kan få betydelig vekst i antall reisende på dagtid med Sørlandsbanen, vil det være veldig tungtveiende for at du velger å prioritere dagtilbudet. Det tror jeg at tallene også vil vise. Så selv om jeg er rogalending, tror jeg at vi skal se hvor vi får størst nytte for hele Sør-Vestlandet, og da er faktisk dagpendlere mye viktigere enn de få som reiser med nattog.

Spørsmål 3

Marit Arnstad (Sp) [11:38:38]: Jeg tillater meg å stille følgende spørsmål til klima- og miljøvernministeren:

«Ved årets lisensjakt på bjørn ble det gitt tillatelse til felling av 18 bjørn. Ved avsluttet lisensjakt var resultatet at 2 av de 18 bjørnene var felt. I rovviltforlikets pkt. 2.2.4 heter det: «I de tilfeller der lisensfelling ikke gir tilfredsstillende uttelling, skal miljøforvaltningen så langt det er mulig sørge for at resterende kvote tas ut.»

Er statsråden enig i at lisensjakten ikke har gitt tilfredsstillende resultat, og hva vil hun gjøre for å følge opp rovviltforliket på dette punktet?»

Statsråd Tine Sundtoft [11:39:16]: Det er riktig som representanten sier, at årets lisensfelling resulterte i at to bjørner ble felt i høst. I tillegg ble to individer skutt i forbindelse med skadefelling i løpet av sommeren. Dermed er

det felt totalt fire bjørner i Norge i år. Det er en målsetting at lisensfelling skal være hovedvirkemiddelet i bestandsreguleringen av bjørn. Opplæring og kompetansehevede tiltak med sikte på økt måloppnåelse i lisensfelling er følgelig sentralt i oppfølgingen av rovviltforliket.

Som representanten sier, skal miljøforvaltningen så langt som mulig sørge for at resterende kvote tas ut der lisensfelling ikke gir tilfredsstillende uttelling, slik det framgår av rovviltforliket. Dette skal skje innenfor rammen av Bernkonvensjonen, naturmangfoldloven og den nærmere føringen Stortinget ga i rovviltforlikets punkt 2.2.18 om at ekstraordinære uttak av bjørn etter endt lisensfellingsperiode skal kunne tillates i enkelttilfeller hvor det er sannsynliggjort et konkret skadepotensial på husdyr eller tamrein.

Etter endt lisensfellingsperiode skal Miljødirektoratet, etter drøfting med rovviltneemndene, gjøre en områdevis vurdering og prioritering for ekstraordinære uttak av bjørn. Dette er også i tråd med rovviltforliket, hvor det framgår at det er direktoratet som har myndighet til å fatte vedtak om hvordan og hvor ekstraordinære uttak skal igangsettes. Ved vurderingen av om det skal iverksettes ekstraordinære uttak, skal det bl.a. legges vekt på skadeomfanget og antall bjørn som er felt inneværende år, forebyggende tiltak som er iverksatt, og hensynet til bestandsmålet.

Skadeomfanget forårsaket av bjørn har i enkelte prioriterte beiteområder vært høyere i år sammenlignet med de siste årene. Jeg er derfor oppmerksom på behovet for å vurdere ekstraordinære uttak av bjørn i enkelte prioriterte beiteområder etter lisensfellingsperiodens slutt. I den forbindelse registrerer jeg at Miljødirektoratet den 13. november sa at de vil vurdere å åpne for ekstraordinære uttak av bjørn i prioriterte beiteområder til våren.

Avslutningsvis vil jeg vise til kunnskapen som viser at hannbjørner kan gå langt på kort tid. Dette gjør at det ikke nødvendigvis er slik at det antallet bjørn man fant grunnlag for å tillate lisensfelling på i august, tilsvarer det antall bjørn som faktisk befinner seg i prioriterte beiteområder nå. Både vær- og sporingsforhold og ferske bjørneregistreringer i prioriterte beiteområder vil derfor i stor grad kunne påvirke omfanget av ekstraordinære uttak.

Marit Arnstad (Sp) [11:41:54]: Jeg takker for svaret.

Jeg synes det er viktig når en forholder seg til rovviltforliket, at lisensjakta faktisk blir det hovedvirkemidlet som det skal være når det gjelder uttak av bjørn, for det er ingen tvil om at det etter rovviltforlikets punkt 2.2.10 er lisensjakt som er hovedvirkemidlet. Hvis en ikke får felt de bjørnene en bestemmer at en skal felle, betyr det at det lett blir et skuebrød som gir negative følger særlig for dem som har beiteinteresser i områdene.

Jeg ser jo at en legger opp til at en til våren kan vurdere å felle bjørn i aktuelle beiteområder. Det ser jeg positivt på, men jeg synes samtidig det er viktig at det skjer i et slikt omfang at det faktisk samsvarer med målet om at lisensjakt er hovedvirkemidlet for uttak av bjørn, og at vi ikke får uttak av én eller to bjørner og står igjen med et samlet uttak som fortsatt er langt under 20 pst. av det en bestemte skulle lisensfelles i løpet av høsten.

Statsråd Tine Sundtoft [11:43:00]: Skadeomfanget grunnet bjørn i enkelte prioriterte beiteområder har vært høyere i år sammenlignet med de siste årene. Særlig gjelder dette Oppland og Trøndelagsfylkene. Det er derfor Miljødirektoratet har gitt signaler om at ekstraordinære uttak av bjørn i prioriterte beiteområder vil bli vurdert til våren.

Jeg vil fokusere på å ha et så effektivt uttak som mulig, men selvfølgelig innenfor rammen av rovviltforliket og naturmangfoldloven.

Marit Arnstad (Sp) [11:43:28]: Når en ser på hva som kan gjøres innenfor rammen av rovviltforliket, tror jeg også det er viktig at en ser på hvilke tiltak en kan sette i verk for å gjøre lisensjakta på høsten mer effektiv enn den er i dag. Jeg ber statsråden i den sammenheng om å vurdere både spørsmålet om å utvide jaktperioden i tråd med det andre nordiske land har, altså fra 15. oktober og ut oktober, og å fjerne meningsløse bestemmelser om klokkeslett som jakta skal være ferdig innenfor, kl. 15 på ettermiddagen, og også å tillate jakt på snø i løpet av høsten.

Er statsråden opptatt av å ta disse problemstillingene med seg for å få en mer effektiv lisensjakt i årene som kommer?

Statsråd Tine Sundtoft [11:44:08]: Det er krevende å oppfylle den todelte målsettingen om å ha store rovdyr og en bærekraftig beitenæring i Norge; det er en vanskelig balansegang. Jeg tar imidlertid innspillene fra representanten med meg videre.

Spørsmål 4

Kjersti Toppe (Sp) [11:44:41]: Eg skal stilla følgjande spørsmål til helse- og omsorgsministeren:

«Privat medisinsk røntgenverksemd i Norge vert driven av stadig færre juridiske einingar. Røntgeninstituttene forening sine 3 medlemmer står for om lag 90 pst. av dei offentlege finansierte bildetenestene i Norge.

Vil statsråden endra staten sitt anbudsregelverk for slik å bidra til å få opp fleire juridiske einingar av private røntgeninstitutt som kan sikra ein langsiktig, reell konkurranse og eit kvalitativt godt og desentralisert tilbod?»

Statsråd Bent Høie [11:45:16]: Jeg har stor forståelse for representanten Toppes bekymring for at det skal oppstå monopolliknende situasjoner i markedet for radiologi, og at dette kan gi et dårligere tilbud til befolkningen. Men så langt er vi heldigvis ikke kommet.

Først vil jeg for ordens skyld presisere at spørsmål knyttet til endringer i regelverket for offentlige anskaffelser, ligger til næringsministeren. Når det er sagt, mener jeg at de problemstillingene representanten tar opp, er av mer innkjøpsfaglig enn anskaffelsesrettslig karakter. Det betyr at det er viktig å ha et øye på framtidig markedsutvikling ved planlegging av en anskaffelse, og at man reflekterer over konkurransesituasjonen før konkurransen lyses ut.

Det er ingen rettslige hindre for at innkjøpere kan dele

opp volum i mindre deler. Det er heller ingen hindringer for å kreve tilgjengelighet innenfor geografisk avgrensede områder eller å stille krav til kvaliteten på tjenestene.

Overført til representanten Toppes spørsmål er det f.eks. mulig å unngå en monopolsituasjon ved neste anskaffelse ved å sette et tak for hvor stort volum den enkelte tilbyder kan få kontrakt på.

Jeg forventer at de regionale helseforetakene er oppmerksomme på disse problemstillingene i sine anskaffelser av radiologitjenester. Omstruktureringer på tilbydersiden er selvfølgelig forhold som de regionale helseforetakene, som innkjøpere, må være årvåke for. Jeg mener at omstruktureringen har positive sider for det totale tjenestetilbudet. Prisene er blitt lavere, mens kvaliteten på tjenestene til befolkningen er blitt jevnere og bedre.

Spørsmålet om markedsutviklingen gjennom omstrukturering, oppkjøp osv. er selvfølgelig også et tema for Konkurransetilsynet når de vurderer foretakssammenslutninger.

Jeg forventer at de regionale helseforetakene, som profesjonelle innkjøpere, har en bevisst og aktiv holdning til de problemstillingene som representanten Toppe her er opptatt av.

Kjersti Toppe (Sp) [11:47:14]: Først vil eg få takka for svaret.

Eg meiner dette ikkje berre har med eit innkjøpsfagleg standpunkt å gjera, det har òg med pasienttilbodet å gjera.

Vi veit at i 2012 undersøkte private røntgeninstitutt 600 000 pasientar, to tredjedelar av alle MR-undersøkingar, så det er ikkje eit lite tilbod det er snakk om. Eg er òg bekymra når det berre er tre store aktørar i heile Noreg som driv. Vi veit òg at regjeringa har løyvd 45 nye millionar til det private, som då vil gå til desse tre selskapa.

Eg vil tru at Høgre er einig med meg i at det som kanskje er verre enn eit offentleg monopol, må vera eit privat helsemonopol. Kan statsråden seia at det er ønskeleg med fleire reelle tilbydarar av radiografiske tenester i Noreg?

Statsråd Bent Høie [11:48:19]: Nå er jeg ingen ekspert i konkurranseforhold, det har vi heldigvis et konkurransetilsyn som vurderer, men jeg er enig med representanten Toppe i at til færre aktører det er, til nærmere er man selvfølgelig en monopolsituasjon. Og en monopolsituasjon på dette området, med private monopolister, vil ikke være en god situasjon å komme i.

Denne problemstillingen var jeg også opptatt av som stortingsrepresentant. Da tok jeg i en interpellasjonsdebatt i november 2010 opp med daværende helse- og omsorgsminister Anne-Grete Strøm-Erichsen utfordringene knyttet til anbudet i Helse Sør-Øst på radiologi, som jeg mente ville kunne føre til den type effekt som representanten Toppe er inne på. Med bakgrunn i dette ble det anbudet annullert, og den forrige helseministeren igangsatte en evaluering av anbudsprosessene i foretakene, nettopp for å få en mer bevisst innkjøpspolitikk i helseregionene. Det er jeg opptatt av fortsatt følges opp.

Kjersti Toppe (Sp) [11:49:25]: Eg har fått vita at Helsehuset Kongsberg er eitt eksempel på eit lokalt privat radiografisk selskap – det betener Kongsberg-regionen, Numedal, Midtfylket i Vestre Viken m.m. – som har tapt eit anbod til fordel for dei store på marknaden.

Eg oppfatta helseministeren slik at han er opptatt av at anboda må leggja til rette for at vi får eit desentralisert tilbod, og at ein kan splitta opp på forskjellige måtar i anbudsreglementet. Men det er jo òg slik at det er Helse Sør-Aust som lagar dette anbudsregelverket.

Mitt spørsmål er om ikkje helseministeren vil gå inn og instruera Helse Sør-Aust om å sjå på dette, og å få anbod som legg vekt på tilgjenge, noko som kan sikra fleire små tenesteytarar òg i anbudsrunder.

Statsråd Bent Høie [11:50:33]: I anbudsrunderne knyttet til radiologi er det tre forhold som brukes. Det er pris, det er kvalitet, og det er tilgjengelighet. Så dette er allerede inne i anbudene.

Det som var et problem, var at en i realiteten bestemte seg for at en laget en standard på kvalitet som gjorde at de aller fleste fikk tilfredsstilt kvalitet. Så laget en en standard på tilgjengelighet som gjorde at de aller fleste fikk godkjent for tilgjengelighet, og dermed sto en igjen med kun pris som virkemiddel. Når en da ikke hadde begrensninger på volum til den enkelte aktør, bidro en til å ødelegge konkurransesituasjonen.

Det var nettopp det den evalueringen som jeg tok initiativ til, også viste. Derfor er det ekstremt viktig, som representanten tar opp, at de regionale helseforetakene har en innkjøpspolitikk, en bevissthet rundt at de er en stor innkjøper på dette området, så de ikke selv setter seg i en situasjon der de på et tidspunkt må forholde seg til en privat monopolist. Det kommer jeg til å følge opp.

Spørsmål 5

Jan Bøhler (A) [11:51:59]: Jeg vil gjerne få stille følgende spørsmål til justis- og beredskapsministeren:

«I Innst. S. nr. 169 (2008-2009) la Stortinget opp til at samtidig som hovedmålet er at unge under 18 år ikke skal settes i fengsel, skulle det etableres ungdomsenheter for personer som samfunnet trenger sikring mot. Det skulle i første omgang lages én i Bergen og én i Oslo. Den i Oslo er dessverre ennå ikke etablert, men i første halvår ble det sendt på høring noen konkrete alternativer til lokalisering i kommuner i østlandsområdet.

Når vil statsråden beslutte om lokalisering og bygging av denne ungdomsenheten?»

Statsråd Anders Anundsen [11:52:38]: Den rød-grønne regjeringen, som ble ledet av det partiet representanten Bøhler representerer, evnet ikke i løpet av sine 417 uker å etablere ungdomsplasser, utover to ungdomsplasser i Bergen som tilfredsstiller kravene, og to som ikke tilfredsstiller kravene.

Jeg erkjenner at heller ikke Høyre-Fremskrittsparti-regjeringen har klart å etablere slike ungdomsplasser i øst-

landsområdet i løpet av de seks ukene vi har vært i regjering.

Som representanten vet, er jeg opptatt av å få på plass slike ungdomsplasser så fort som mulig, men Bøhlers regjering har dessverre vært såpass lite opptatt av dette at det ikke foreligger noen gryteklare prosjekt som kan gjennomføres på svært kort tid.

Jeg skjønner at representanten Bøhler nå har store forventninger til at vi har fått en ny regjering med gjennomføringskraft. Det er jeg enig i. Det er bra å være utålmodig, selv om jeg hadde håpet at denne utålmodigheten også hadde vært til stede da Arbeiderpartiet selv satt 417 uker i regjering. Det skaper noen utfordringer med troverdigheten til enkelte av Arbeiderpartiets representanter at den utålmodigheten har utviklet seg veldig sterkt de siste seks ukene.

Men så vet jeg at representanten Bøhlers engasjement på dette området er svært ektefølt. Det er et engasjement som representanten og statsråden deler. For å bidra til veldig sterk klarhet i dette – for jeg har i media registrert at Bøhler mener at statsråden har vært uklar når det gjelder etablering av ungdomsplasser i østlandsområdet – vil jeg si at denne regjeringen har meget sterkt trykk på å klare å levere ungdomsplasser i østlandsområdet så fort som overhodet mulig, og på betydelig kortere tid enn den foregående regjeringen klarte – eller, rettere sagt, ikke klarte.

Jan Bøhler (A) [11:54:32]: Takk for svaret.

Jeg skulle ønske at vi også kunne diskutere saker som er under arbeid, og som vi ønsker framdrift i, uten at det indikeres at jeg derved kritiserer at det ikke har vært rask nok framdrift når statsråden har sittet så kort. Vi må kunne ta tak i saker, gå videre. Jeg kan absolutt melde at min utålmodighet i høyeste grad har vært til stede også i forrige periode i denne saken, så dette er et spørsmål jeg har prøvd å presse på lenge.

Min bekymring sprang ut av formuleringer i artikler og utsagn justisministeren kom med på spørsmål om denne ungdomsenheten, der han skriver at han vil «undersøke mulighetene for å etablere ungdomsplasser i østlandsområdet for å få ungdommene ut av sirkulasjon med én gang».

Det jeg er kjent med, er at det var fire alternativer til lokalisering i ulike kommuner i østlandsområdet på høring nå på forsommeren, med en frist i sommer. Så det jeg er spent på, er prosessen videre knyttet til å ta standpunkt til de lokaliseringsalternativene og et byggeprosjekt. Jeg har ikke indikert noen kritikk av at man har vært sendrektig her.

Statsråd Anders Anundsen [11:55:42]: Jeg er glad for den presiseringen av manglende kritikk. Denne statsråden tar gjerne imot kritikk, men det er veldig greit at representanten også presiserer at utålmodigheten har vært der over tid.

Jeg synes det er synd at vi ikke har kommet lenger enn det vi har gjort. De fire alternativene som har vært ute på høring, er en del av det bildet vi ser på nå for å se hvilke prosjekter som kan gjennomføres raskest mulig. Jeg er

ikke rede til å gi noen dato for når dette kan være ferdigstilt. Utfordringen med noen av de fire lokasjonene har vært at en da ikke får det på plass tidnok. Vi må se på dette i en helhet for å løse den utfordringen som jeg mener er ganske akutt. Vi har behov for å få disse ungdomsplassene raskt på plass. Vi har fullt trykk på å få det til, uten at jeg med det kan gi en konkret dato for når det skal være løst. Men jeg kan forsikre representanten om at det er en handlekraftig regjering som nå har tatt over departementene.

Jan Böhler (A) [11:56:43]: Takk for det svaret også.

I den ransbølgen vi nå ser, og som er mye diskutert i media, erfarer vi jo at det er viktig med umiddelbare reaksjoner. Dessverre er det personer også mellom 18 år og det som er kriminell lavalder, som det er nødvendig å få ut av de miljøene de opererer i, fordi det er stor gjentakelsesfare. Samfunnet trenger beskyttelse, og ofrene trenger respekt. De trenger også å føle at situasjonen ikke blir støtende for dem ved at de som har begått grove ran, raskt er ute på gaten igjen.

Da har det vært en veldig høy terskel nå for å få gjennom tilfeller hvor det er nødvendig med fengsling av dem i den aldersgruppen. Man måtte helt til Høyesterett nå med en sak fra Stovner politistasjon, der de fikk medhold.

Spørsmålet mitt til slutt er: Fins det nå særskilte plasser innenfor østlandsområdet, Oslo politidistrikt, Oslo fengsel, som er forbedholdt den gruppen, hvor man har en tilrettelegging i påvente av denne ungdomsenheten?

Statsråd Anders Anundsen [11:57:50]: Jeg vil svare på det spørsmålet i to omganger. Det ene er at jeg er enig i at det virker som om terskelen i domstolene for varetektsfengsling av barn under 18 år er høy. Det er noen bevegelser i domstolenes behandling av det som jeg synes er positiv. Jeg er helt enig i at det er viktig at mennesker som begår alvorlig kriminalitet, raskt skal føle på kroppen at det er det de har gjort, gjennom å få dem ut av sirkulasjon.

Den andre bolken er at det er gjennomført noen straksiltak i Oslo fengsel for å forsterke tilbudet til dem som er under 18 år som likevel blir satt i fengsel, eller blir satt i varetekt. Det er et tilbud som i hvert fall bidrar til å løse opp i noe av den akutte utfordringen vi står oppe i, men det løser ikke problemet reelt, verken på kort eller lang sikt. Derfor er det avgjørende at vi klarer å få på plass ungdomsplasser i østlandsområdet så raskt som mulig.

Spørsmål 6

Per Olaf Lundteigen (Sp) [11:59:01]: «Ethvert lands matvaresikkerhet av jordbruksmatvarer er avhengig av landets samla planteproduksjon. Planteproduksjonen er resultatet av jordbruksareal (innmark og utmark) og avlingsnivå.

Er statsråden enig i at mindre jordbruksareal og lavere avlingsnivå svekker norsk matvaresikkerhet av jordbruksmatvarer?»

Statsråd Sylvi Listhaug [11:59:26]: Nasjonal matproduksjon fra land og sjø er et viktig grunnlag for vår matvaresikkerhet, og planteproduksjonen spiller en viktig rolle.

Men vi importerer samtidig flere viktige matvarer samt innsatsvarer og maskiner og utstyr. Derfor har også velfungerende handelssystemer, herunder internasjonale standarder for plante- og dyrehelse for å sikre at maten er helsemessig trygg, stor betydning for vår matvaresikkerhet.

Jeg mener det blir feil, slik representanten Lundteigen gjør i spørsmålet, å knytte matsikkerhet til norskproduserte jordbruksmatvarer alene. Vi er i den heldige situasjon at vi også har en stor sjømatsektor. Sammen med importmulighetene har vi derfor flere kilder til befolkningens matforsyning.

Det at vi har flere kilder til befolkningens matforsyning, reduserer risiko ved svikt i en av forsyningslinjene og øker dermed matvaresikkerheten. En illustrasjon på dette er at den norske importen av matkorn har vært høy de siste årene – på grunn av dårlige sommere i Norge som har gitt lavere avlinger og dårligere kvalitet.

Regjeringen vil at norsk planteproduksjon fortsatt skal spille en viktig rolle i vårt arbeid med matvaresikkerhet. Vi vil innrette virkemidlene slik at de bidrar til økt produksjon og gjennom dette arbeide for en høyest mulig selvforsyning av mat, slik vi sier i vår politiske plattform.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [12:01:04]: Jeg takker for svaret, som dessverre ikke var et svar i forhold til den faglige presisjon som spørsmålet ga. Spørsmålet mitt var knyttet til jordbruksmatvarer. Jeg er fullstendig klar over at vi også spiser fisk, men jordbruksmatvarer var spørsmålet.

Videre var spørsmålet slik at det gjaldt de jordbruksmatvarene som var produsert på norske planteprodukter. Enten menneskene spiser plantene direkte eller dyrene spiser dem, og så menneskene spiser dyra, er det plantene som er basisen for matvaresikkerheten.

Jeg forstår at statsråden ikke er enig i det spørsmålet jeg stilte, eller hvordan det står. Jeg ber om svar på det konkrete spørsmålet.

Statsråd Sylvi Listhaug [12:02:00]: Som jeg sa, er dette en viktig del av norsk matvaresikkerhet, men det finnes også andre elementer som er viktig.

En av de tingene som påpekes rundt om i landet når jeg er ute og reiser – senest i går var jeg i Lofoten – er at det er et stort problem med leiejord. En stadig større del av det som produseres, produseres på leiejord. Det er jo sånn at det er vanlig ikke å vaske leiebilen – man tar ikke så godt vare på det man ikke eier selv. Derfor mener jeg at for å få opp kvaliteten på den jorda vi har, er vi nødt til å gjøre noe med regelverket, f.eks. når det gjelder fradelingsbestemmelsene i jordloven. Det er viktig både å ta vare på mest mulig matjord og samtidig se på muligheten for at den jorda som faktisk finnes, blir av bedre kvalitet. Da er vi nødt til å gjøre noe med strukturen i eiendomsforholdene i jordbruket.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [12:03:03]: Dette har ikke noe med saken å gjøre – unnskyld den tydelige talen.

Spørsmålet mitt var: Er statsråden enig i at mindre jordbruksareal og lavere avlingsnivå svekker norsk matvaresikkerhet av jordbruksvarer?

I regjeringsplattformen heter det at en skal «arbeide for en høyest mulig selvforsyning av mat av beredskapshensyn» – høyest mulig i forhold til hva? Hva er referansen?

Jeg har her prøvd å ha et presist spørsmål knyttet til at det er arealet og avlingene som gir planteproduksjonens mengde, og at det er planteproduksjonens mengde som sier noe om sjølforsyning av jordbruksmatvarer basert på norsk før – norsk mat. Er statsråden enig i den presiseringen?

Statsråd Sylvi Listhaug [12:03:56]: De siste årene er det slik at vi har produsert flere jordbruksvarer i Norge på et mindre areal. For eksempel i perioden 2005 til 2012 har åker- og kornarealet i Norge gått ned med 370 000 dekar – eller 14 pst. Slik har det over lang tid vært en situasjon der det blir færre dekar i aktiv drift. Det er derfor jeg er opptatt av å si at vi må ta vare på matjord så godt det lar seg gjøre. Vi må selvfølgelig balansere mot storsamfunnets hensyn, men samtidig er det viktig å ruste opp den jorda som er i drift, og som i dag ikke har den kvaliteten den kan ha.

Derfor er det relevant å snakke om fradelingsbestemmelser og jordlov. Jeg reiser landet rundt – jeg har vært i mange fylker – og i alle fylker påpeker de det samme, nemlig at den høye andelen av leiejord er en utfordring for å få opp produksjonen.

Spørsmål 7

Marit Arnstad (Sp) [12:05:15]: «De siste årene har nedbyggingen av dyrket mark gått ned. Dette er resultat av et bevisst arbeid på en rekke områder for å unngå forbruk av dyrket mark. Konfliktene mellom dyrket mark og utbyggingsformål er særlig stor nær de store byene. Regjeringen har nå gitt klarsignal til nedbygging av nær 1 000 mål dyrket mark nær Trondheim.

Hvilket signal mener statsråden at dette gir om verdien av dyrket mark, og hva er regjeringens ambisjon i jordvernpolitikken?»

Statsråd Sylvi Listhaug [12:05:46]: Denne regjeringen har klare ambisjoner for jordvernpolitikken. Dette har vi også programfestet i vår politiske plattform fra Sundvolden:

- Vi ønsker å ta vare på god matjord.
- Vi er opptatt av beredskap og vil arbeide for høyest mulig selvforsyning.
- Vi har klare mål om å legge til rette for kostnadseffektiv matproduksjon, i tillegg er vi opptatt av samfunnets behov.

Dette tilsier at hver enkelt jordvernsak må behandles separat fordi en må balansere mot andre samfunnsbehov.

Derfor er kommuneplanen for Trondheim en utfordrende sak. Det er ingen tvil om at de jordene vi snakker om

her, er både store og gode. Slik jeg ser det, vil det imidlertid alltid være målkonflikter i arealpolitikken. Vern av matjord må veies opp mot storsamfunnets behov. I denne vanskelige saken blir dette satt på spissen. Dette er en sak både Fremskrittspartiet og Høyre før valget var tydelig på at vi ønsket å gi grønt lys for om det ble regjeringsskifte. Velgerne har gitt en ny regjering, og jeg gjennomfører derfor det Fremskrittspartiet lovet velgerne i valgkampen.

Regjeringen er opptatt av storbyene som drivkraft for utvikling i hele landet. Vi ønsker å legge til rette for å styrke storbyregionene med satsing på infrastruktur, og vi vil legge til rette for utbygging der det er press.

Trondheim er en slik storby. Her er det allerede et betydelig utbyggingspress. Boligprisene har økt kraftig de senere årene. Vi har i vår politiske plattform tydelig gitt uttrykk for at vi i slike områder vil legge til rette for utbygging, og vi vil gjøre det lettere for utbyggerne å bygge i takt med behovet. Jeg tror også at det er lokalt man kjenner sine utfordringer best. I trondheimssaken står nesten et samlet kommunestyre bak kommuneplanen.

Jeg er også kjent med at Trondheim lenge har arbeidet godt med fortetting og transformasjon, bl.a. av gamle industriområder. I tillegg har byen lagt godt til rette for kollektivtransport. Dette er bra, og det er i tråd med faglige anbefalinger.

Ny boligbygging i Trondheim blir likevel vanskelig å få til uten å komme i konflikt med matjord eller med marka. De arealene kommunen nå planlegger å utvikle, bygger opp om fortetting og videreutvikling av eksisterende boligbebyggelse. Jeg mener derfor at det ikke er riktig å overprøve kommunen i denne saken.

Jeg har vært tydelig på å signalisere at dette ikke er en blankofullmakt til norske kommuner til å bygge ned god matjord. Snarere tvert imot har jeg vært tydelig på at kommunene må bli flinkere til å utnytte arealene bedre ved å bygge høyere og tettere.

Vi står foran ytterligere befolkningsøkning i Norge i årene som kommer, som gjør at presset på matjorda vil fortsette. Dette gjør det helt nødvendig å utnytte arealene bedre.

Marit Arnstad (Sp) [12:08:47]: Det er fortsatt litt vanskelig å bli helt på det rene med hva som konkret er ambisjonene til regjeringen når det gjelder jordvernet, og Sør-Trøndelag er et veldig godt eksempel, for det ligger midt i matfatet. Det er den beste matjorda nord for Dovre. De har allerede bygd ned svært mye dyrket mark i Sør-Trøndelag – utenom Rogaland ligger de på landstoppen. Rådmannen i Trondheim anbefalte en løsning uten nedbygging av matjord. Kommunen har allerede en stor tomtereserve, og de har nå lagt seg ut med nabokommunene, som har store regulerte arealer til boligbygging utenom dyrket mark.

Jeg synes det er litt alvorlig at den ministeren som har ansvaret for matproduksjon, tilrår nedbygging av matjorda. Boliger er viktig, men denne matjorda kommer aldri tilbake når den først er nedbygd.

Hva sier det om verdien av matjord med selve matministerens anbefaling når det gjelder denne typen matjord, og hvilken presedens kan det skape overfor andre kommu-

ner i tettbygde områder som også står overfor vanskelige avveininger når det gjelder nedbygging av matjord?

Statsråd Sylvi Listhaug [12:09:56]: Som jeg tidligere var inne på, har jeg vært veldig tydelig på at dette er en sak som er behandlet, og som ikke gir noen blankofullmakt til norske kommuner til å bygge ned arealet og matjorden. Men det jeg er opptatt av og understreker, er at dette er en sak vi var tydelige på før valget, og det er også en sak som 89 pst. av bystyret i Trondheim står bak. De ønsker å ha en utvikling i byen sin der de kan tilby flere boliger, fordi de har en befolkningsøkning på vel 3 pst. hvert eneste år.

Det er sånn at vi må også ta lokaldemokratiet på alvor. Det er Senterpartiet veldig opptatt av i mange sammenhenger, og i noen saker mener jeg det er riktig også å gi den muligheten til å utvikle ens egen kommune videre. Derfor mente vi det var riktig å gi Trondheim muligheten til å utvikle disse områdene videre.

Marit Arnstad (Sp) [12:10:59]: Når statsråden nå legger så stor vekt på det lokale og lokaldemokratiet, er det naturlig å undres litt over om hun fortsatt mener det er viktig at det skal være et nasjonalt mål for jordvernpolitikken, som både Bondevik II-regjeringen og den rød-grønne regjeringen hadde. Det er nemlig grunnlaget for det bevisste arbeidet som har skjedd de senere årene, og som har ført til at man i 2012 bygde ned mindre dyrket mark enn man har gjort på mange år.

Det er fristende å spørre om det, men jeg vil faktisk heller spørre statsråden om det hun ikke svarte Per Olaf Lundteigen på, som har sammenheng med akkurat det samme. Mener statsråden at det svekker norsk matsikkerhet dersom vi bygger ned og reduserer antallet dekar dyrket mark her i landet?

Statsråd Sylvi Listhaug [12:11:45]: Som jeg var inne på tidligere, er det ikke en direkte sammenheng mellom hva vi produserer, og hvor mange dekar vi har. De siste årene har arealet gått ned, og i perioden 2005–2012 – altså da Senterpartiet var med og styrte – var det en nedgang på 450 000 dekar, eller 4 pst. Av dette var det 50 000 dekar matjord som ble nedbygd, og 400 000 dekar gikk ut av drift. Den situasjonen har vi hatt i mange år.

Det jeg er opptatt av, er at vi skal bevare all den matjorden vi kan. Men samtidig vil storsamfunnet av og til ha behov for en utvikling lokalt som gjør at vi må lytte også til de lokale politikerne. Denne regjeringen har sagt veldig klart i den plattformen vi har, at jordvern er viktig, og at det er noe vi kommer til å ta på alvor også framover. Men det må alltid være en balansegang.

Spørsmål 8

Kjersti Toppe (Sp) [12:13:04]: «Formålsparagrafen i opplæringslova slår fast at både grunnskulen og den vidaregåande opplæringa skal samarbeide med heimen. Forskningsbasert kunnskap om foreldra si betydning for skuleprestasjonar gir gode argument for at skulen bør sam-

arbeide nært og godt med foreldra i grunnopplæringa. Regjeringa har opna for forsøk med karakterar på 7. trinn.

Vil statsråden la foreldre få høve til å takke nei til å delta i forsøksordning i strid med nasjonal skulepolitikk, dersom foreldra meiner det er det beste for barnet?»

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [12:13:33]: Opplæringsloven § 1-4 åpner for at kommuner og fylkeskommuner kan få tillatelse til å gjøre avvik fra loven og tilhørende forskrift i forbindelse med tidsavgrensede forsøk. Dersom en kommune ønsker å gjennomføre slike forsøk, må kommunen søke Utdanningsdirektoratet om det.

Det må da fremgå av søknaden hvorvidt skolens organer for brukermedvirkning og andre berørte grupper støtter søknaden eller ikke. Søknaden skal også være drøftet med lærerorganisasjonene, både på den enkelte skole og på kommunenivå. Informasjon om synspunktene lokalt vil være noe av det Utdanningsdirektoratet tar i betraktning når de skal vurdere om det bør gis tillatelse til forsøk.

Kommunene må sørge for at foreldre og elever blir informert om konsekvensene av å delta i forsøk. Det har ved flere anledninger vært mulig for enkeltelever eller deres foreldre å takke nei til deltakelse ved tidligere forsøk. Hvorvidt det skal kreves foreldresamtykke før gjennomføring av et forsøk, er noe som må vurderes i forbindelse med søknadsbehandlingen. Det er i denne sammenheng viktig å understreke at det aldri blir innvilget forsøk som kan innebære inngrep i enkeltelevers grunnleggende rettigheter og plikter.

Representanten mener at et forsøk med karakterer på 7. årstrinn vil være i strid med nasjonal skulepolitikk. Til det er det verdt å understreke at alle forsøk etter opplæringsloven § 1-4 innebærer at det er gitt tillatelse til å fravike enkelte av bestemmelsene i opplæringsloven med forskrift i en viss periode. Sånn sett kan man si at alle forsøk er i strid med regelverket, og at det nettopp er begrunnelsen for at man har en forsøksordning.

Hensikten med forsøksordningen har vært å gi kommunene og fylkeskommunene en mulighet til å prøve ut nye pedagogiske og organisatoriske løsninger og slik legge til rette for skoleutvikling. Godt gjennomførte forsøk, etterfulgt av grundig evaluering, vil gi oss et bedre grunnlag for å vurdere om det er ønskelig å endre regelverket.

Kjersti Toppe (Sp) [12:15:31]: Eg er klar over at kommunane kan senda inn søknad om å få løyve til å gjera avvik frå opplæringslova. Eit vilkår når ein vurderer søknaden, er – i tillegg til det statsråden nemnde – at det skal vera ein rimeleg grunn til å anta at forsøket totalt sett vil kunna føra til ei opplæring som er betre for elevane.

Siste utgåva av bladet Utdanning refererer til nasjonale og internasjonale forskarar der seks av åtte meiner at karakterar er negativt for læring og motivasjon, og til ei undersøking frå Sverige som var nøytral og meinte det ikkje var skadeleg.

Meiner statsråden, med ein slik massiv forskingsdokumentasjon, at eit forsøk kan verta innvilga ved å seia at det er rimeleg grunn til å anta at dette vil føra til betre opplæring for elevane som deltar?

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [12:16:33]: Det er viktig å presisere to ting. For det første har ikke regjeringen sagt at vi kommer til å godkjenne alle søknader om forsøk. Vi – og jeg – har sagt at vi ikke i utgangspunktet vil si nei. Og punkt 2: Jeg synes det er en dårlig idé at man forhånds-sorterer forsøk basert på politiske eller ideologiske betraktninger. Det var en praksis som man av og til kunne mistenke tidligere regjeringer for å ha, men det er ikke denne regjeringens praksis. Denne regjeringens praksis er at vi er positive til forsøksordningen. Vi har ingen planer om å endre den, og vi vil være åpne for forsøk som gir en reell mulighet til å undersøke hvorvidt forskjellige pedagogiske og organisatoriske løsninger kan gi bedre læring.

Når det gjelder karakterer spesifikt, stemmer det at den internasjonale forskningen på det spriker. Meg bekjent har vi ikke hatt et grundig forsøk med dette i norsk skole. Så jeg gjentar at jeg vil være positiv til søknader, men gir ingen garanti om at de vil få ja.

Kjersti Toppe (Sp) [12:17:42]: I det første svaret tok statsråden opp at det var viktig – eller han skulle iallfall vektleggja – om utdanningsorganisasjonane lokalt var einige i forsøket. Eg veit at Høgre-styrde Bergen iallfall har varsla at dei vil senda inn ein slik søknad. Der er utdanningsorganisasjonane imot dette. Eg vil òg ta opp at det er viktig at foreldre – eg er sjølv forelder i grunnskulen i Bergen – vert høyrde i ei sann sak. Så eg vil igjen spørja statsråden: Kor sterkt vil statsråden vektleggja kva lærarorganisasjonane meiner lokalt, og korleis skal eigentleg foreldra verta høyrde før forsøket eventuelt vert innvilga eller ikkje?

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [12:18:40]: Det jeg refererte til, var dagens regelverk. Søknaden skal også være drøftet med lærerorganisasjonene, både på den enkelte skole og på kommunenivå. Det er også naturlig at kommunen sørger for at foreldre og elever blir informert om konsekvensene av å delta i forsøk.

Så er jeg helt sikker på at et parti som har så stor respekt for lokaldemokratiet som det Senterpartiet har, ikke mener at en kunnskapsminister skal gå inn i detaljene om hvordan en kommune utformer en eventuell søknad til Utdanningsdirektoratet. Det mener jeg, i pakt med det som er vanlig i Norge, at kommunene bestemmer best selv. Jeg mener det er viktig at beslutninger tas nærmest mulig innbyggerne, og det vet jeg at Senterpartiet også er opptatt av. Så den diskusjonen vil jeg overlate til Bergen kommune, også hvorvidt det kommer en søknad. Utdanningsdirektoratet vil selvfølgelig ta stilling til den hvis den eventuelt kommer.

Spørsmål 9

Fra representanten Martin Henriksen til kunnskapsministeren:

«Regjeringa har varsla en ny privatskolelov som åpner for flere privatskoler. I Sverige har SVT avslørt at en rekke private skoler systematisk siler ut elever med lave karak-

terer til tross for at det er ledige plasser på skolen, jf. oppslag i Vårt Land 31. oktober 2013, og at slik siling er i strid med svensk lovverk.

På hvilken måte mener statsråden man kan forsikre seg mot en slik praksis i Norge etter innføring av en ny lov om private skoler?»

Presidenten: Dette spørsmålet bortfaller, da spørren har sykdomsforfall.

Spørsmål 10

Anne Tingelstad Wøien (Sp) [12:20:02]: Jeg tillater meg å stille følgende spørsmål til kunnskapsministeren:

«Etter signaler fra kunnskapsministeren om forsøk med karakterer i barneskolen vurderer nå en rekke kommuner å søke om forsøk. Dette til tross for at internasjonal forskning viser at tallkarakterer i barneskolen ikke fremmer læring, og at det er flertall i Stortinget imot bruk av tallkarakterer i barneskolen.

Mener statsråden det er fornuftig bruk av tid og ressurser å drive spredte forsøk med tallkarakterer i norsk barneskole, og at dette vil tilføre ny viten som internasjonal forskning ikke viser i dag?»

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [12:20:41]: La meg først igjen understreke at meg bekjent er det et bredt flertall i Stortinget for adgangen til å søke om forsøk, og det er utgangspunktet her, nemlig at det finnes en adgang i opplæringsloven til å søke om forsøk. Jeg har ikke hørt at noen partier mener at den adgangen burde bortfalle.

Det finnes lite forskning særskilt om karakterer i barneskolen. Vi har derfor ikke klare holdepunkter for å si hvilke konsekvenser tallkarakterer på barnetrinnet vil ha for elevenes læringsutbytte. Det vi vet, er at forskning viser at faglige tilbakemeldinger er et svært effektivt virkemiddel for elevenes læringsutbytte. Spesielt høy effekt har tilbakemeldinger som inneholder informasjon om hva som skal til for å mestre et gitt fag bedre. Informasjon om hva eleven kan, har effekt, men den er noe mindre. Det er imidlertid ingen forskning som sier noe om effekten av en kombinasjon av tallkarakterer og faglige tilbakemeldinger som vurdering for elevene på barnetrinnet, og jeg har lyst til å understreke veldig tydelig at det at man har karakterer, ikke kommer som en erstatning for gode, grundige tilbakemeldinger fra læreren, slik det f.eks. fungerer i ungdomsskolen.

Jeg mener det er viktig at vi jobber kontinuerlig for en best mulig vurderingspraksis i skolen. Vi skal gi vurderinger som fremmer elevenes læringsutbytte. Forsøk med andre vurderingsformer i barneskolen kan være en god tilnærming når vi ikke kan se til annen forskning.

Hensikten med eventuelle forsøk med karakterer på barnetrinnet er å lære, dvs. fremskaffe kunnskap som er viktig for fremtidig praksis og skoleutvikling. Dersom vi skal lære av forsøkene, må effekten kunne undersøkes. Departementet kan gi føringer for forsøk med karakterer på barnetrinnet, både for metode, innretning og omfang. Der-

som det blir aktuelt å innvilge forsøk, vil jeg vurdere hvilke muligheter vi har for å legge føringer for kvalitativt gode forsøk som er egnet til å gi oss ny kunnskap om bruk av karakterer i barneskolen.

Anne Tingelstad Wøien (Sp) [12:22:54]: Jeg spurte ikke om det var flertall for forsøk i denne salen. Det handler ikke om det i det hele tatt – det var det Toppe som spurte om.

Statsråden sier at det er lite forskning om karakterer i barneskolen. Jeg har bare lyst til å vise til bl.a. Hattie, en velkjent, stor forsker, Stadler, Black & William. OECD anbefaler ikke tallkarakterer i barneskolen, sjøl om Høyre tidligere har sagt at de gjør det. Vi leser i bladet Utdanning at en rekke forskere, både fra Danmark, London, Sveits, Göteborg og Bergen, er imot karakterer i barneskolen, for de sier at det ikke virker læringsfremmende, men læringshemmende. Karakterer er i utgangspunktet en måte du kan få rangert deg på, men det virker ikke på den måten at du lærer mer.

Jeg vet at statsråden tidligere har sagt at han ikke har vært for innføring av karakterer i barneskolen. Vil statsråden fortsatt stå på sitt primære standpunkt?

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [12:23:57]: Statsråden har akkurat det samme standpunktet som regjeringen. I regjeringsplattformen står det ikke at vi skal innføre karakterer fra 5. klasse, og derfor har jeg også sagt at dette ikke er regjeringens politikk.

Utgangspunktet er at vi har en forsøksordning, og meg bekjent har det ikke vært gjort systematiske, grundige forsøk i Norge – med utgangspunkt i norsk skolehverdag – med karakterer i barneskolen.

Så mener jeg at poenget med denne forsøksordningen er at man ikke på ideologisk grunnlag skal si ja eller nei på forhånd. Det betyr at vi også vil vurdere søknader som er «i strid» med Høyres og Fremskrittspartiets vedtatte skolepolitikk dersom det er gode og grundige forsøk. Jeg gir ingen garanti for at alle som søker, vil få ja, og jeg gir heller ingen garanti for at *noen* som søker, vil få ja. Men jeg har sagt at vi skal møte slike forsøk med en åpen holdning, og at det skal være gode, grundige forsøk som også kan undersøkes vitenskapelig.

Anne Tingelstad Wøien (Sp) [12:25:00]: Statsråden sier at han ikke er opptatt av det ideologiske, men jeg vet at statsråden antageligvis er opptatt av det forskningsmessige. Og når vi har så mye, og så bred, forskning på dette med bruk av karakterer – uansett om det er i barneskolen eller på høyere trinn – hva er da vitsen med at vi skal ha vår egen forskning på om det virker læringsfremmende for våre elever? For vi ønsker jo at elevene skal bli motiverte av å få karakterer, og forskningen viser at de flinkeste blir motiverte av karakterer, mens de som ikke er så flinke, blir demotiverte. Og de flinkeste gjør heller ikke en ekstra innsats, og de tar heller ikke de vanskeligste oppgavene fordi de da er redde for ikke å oppnå de karakterene de har. Dette sier jo forskningen allerede i dag, og derfor skjønner jeg ikke hvorfor vi skal bruke tid og ressurser på dette – som

statsråd Sanner jo er veldig opptatt av at vi ikke skal gjøre i offentlig sektor; han sier jo at vi må ta tidstyvene, unngå lange møter, rapporteringskrav osv.

Kan statsråden forklare meg hvorfor vi da skal ha et forsøk, slik det ligger an til her?

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [12:26:09]: Det er ikke departementet som sier at vi skal ha et forsøk. Departementet – eller Utdanningsdirektoratet – sier eventuelt ja eller nei til søknader om forsøk.

Så drar representanten opp det som egentlig er en slags forskningsfilosofisk diskusjon, for hvis jeg forstår representanten rett, er det slik at fordi vi har grundig forskning på et område, så burde forskningen stoppe, og slutte. Det er jeg grunnleggende uenig i. Jeg mener at noe av dynamikken i den frie forskningen nettopp er at man hele tiden har ny forskning, at man hele tiden driver et felt videre. Og selv om jeg er helt enig i at Hatties oversikt og bok, som jo er den største metastudien som er gjort over forskningen på utdanningsfeltet, er en veldig god pekepinn og gir veldig mye gode innsikter – f.eks. når det gjelder å satse på læreren, som denne regjeringen gjør – så betyr det ikke at forskningen skal stoppe med denne boken.

Denne regjeringen er positiv til forsøk, og vi er også åpne for at det kan komme forsøk på områder som ikke er regjeringens eksplisitte politikk.

Spørsmål 11

Anders Tyvand (KrF) [12:27:25]: «Kunnskapsministeren har uttrykt et ønske om mer åpenhet rundt resultatene av nasjonale prøver i skolen, slik at disse skal kunne brukes av kommuner, skoleledere, kommunepolitikere og foreldre. Statsråden vil åpne for rangering av skoler på kommunenivå, men ikke på nasjonalt nivå. Høyre har også programfestet at foreldre skal kunne velge skole for sine barn, også på tvers av kommunegrenser. Kristelig Folkeparti frykter at dette vil øke forskjellen mellom skolene, og skape A- og B-skoler i kommunene.

Deler statsråden denne bekymringen?»

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [12:28:03]: Jeg vil gjerne takke representanten for spørsmålet, for det gir meg en veldig god anledning til å rette opp en misforståelse som ofte blir gjentatt, men som ikke blir mer sann bare fordi den blir gjentatt ofte, nemlig at denne regjeringen ønsker å legge til rette for rangering av skoler. Det er ikke riktig. Det denne regjeringen ønsker å gjennomføre, er det samme prinsippet man hadde da Høyre og Kristelig Folkeparti satt i regjering i 2001–2005, nemlig at de offentlige resultatene av de nasjonale prøvene er tilgjengelige. Nå er det slik at de resultatene er tilgjengelige også i dag; det er bare at de ikke legges ut på hjemmesidene, altså på skoleporten.no.

Det vi ønsker, er at resultatene på skolenivå skal legges ut på Skoleporten, men Utdanningsdirektoratet kommer ikke til å foreta noen rangering, verken på nasjonalt eller kommunalt nivå. Så jeg deler bekymringen for at dette skal bli rangeringer, og derfor har jeg også sagt veldig tydelig at

den type nasjonale rangeringer, som jeg av og til har sett i pressen, ikke gir noen mening.

Anders Tyvand (KrF) [12:29:23]: Jeg takker for svaret. Det er jo beroligende å høre at ikke departementet og statsråden selv vil utarbeide en rangering, men det kan jo være andre som er interessert i det dersom det blir større åpenhet rundt resultatene. Det kan f.eks. være journalister. Vi kan se at pressen, lokalavisen, tar tak i dette og rangerer skolene i en kommune. Slik jeg ser det, er det allerede åpenhet nok rundt resultatene til at de som trenger dette for å kunne bruke nasjonale prøver som et verktøy, har innsynsmulighet. Så da forstår jeg ikke helt hvorfor vi trenger ytterligere åpenhet.

Jeg vil gjerne at statsråden blir litt konkret på hvem som trenger innsyn, som ikke har det i dag, og hva han tenker vi kan gjøre for å unngå at journalister og lokalaviser lager kommunale rangeringer?

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [12:30:25]: Ut fra offentlighetsloven har i dag alle som ønsker innsyn i resultatene fra de nasjonale prøvene, rett til å få innsyn – altså rett til å få resultatene. Det er ikke slik i dag at resultatene fra de nasjonale prøvene kun gis ut til politikere, lærere eller andre som måtte være interessert. Hvem som helst kan henvende seg til Utdanningsdirektoratet og be om å få disse resultatene.

Det vi kommer til å legge opp til fra høsten 2014, er at man ikke behøver å be om å få resultatene, men at resultatene, også på skolenivå, kommer til å være tilgjengelig på skoleporten.no. Jeg mener det er fornuftig. Representanten Tyvand spør om hvem som kan tenke seg å ha interesse av det. Svaret er foreldre, besteforeldre, onkler og tanter – alle som er interessert i å gjøre skolen bedre.

Representanten Tyvand stiller et spørsmål om hva vi kan gjøre for å hindre at journalistene bruker informasjonen slik journalistene redaksjonelt vurderer det. Svaret på det er at i et demokrati: heldigvis ingenting.

Anders Tyvand (KrF) [12:31:34]: Takk for det svaret.

Det er mange ting som kan være årsaken til at en skole gjør det bra i en kommune, mens en annen skole ikke gjør det bra. Nasjonale prøver gir et svar på spørsmålet om hvilke skoler som oppnår hvilken score, men de sier veldig lite om bakgrunnen. Det kan f.eks. være demografiske forskjeller internt i en kommune, som er hovedårsaken til det. Dette vil jo ikke komme fram.

Jeg er selv pappa til en 1.-klassing, og jeg synes det er så fint å se at jenta mi er så utrolig stolt av skolen sin. Det ser man også på 17. mai, når barna går i tog og løfter fanen for skolen sin: Der er en stolthet.

Er kunnskapsministeren redd for at det vil kunne slå negativt ut hvis noen barn får vite at skolen deres faktisk er den dårligste i byen? Er det ikke slik at hvis vi gjør denne informasjonen lettere tilgjengelig, vil vi øke muligheten for det?

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [12:32:44]: Jeg er helt enig i at det kan være mange årsaker til at en skole

gjør det mindre bra på de nasjonale prøvene et år, og én av tingene vi også kommer til å forsøke å få til, er å legge frem resultater som er korrigert for sosioøkonomiske bakgrunnsvariabler – med andre ord, at man også får frem hva resultatet, korrigert for f.eks. foreldrenes og elevenes bakgrunn, da vil være.

Det er også verdt å si at nettopp det at det er forskjellige årsaker – f.eks. vet vi at foreldrenes livssituasjon henger sammen med hvordan barna gjør det på skolen – gjør det meningsløst med disse nasjonale rangeringene.

Jeg er enig i at det kan komme negative ting ut av åpenhet, men det jeg mener er aller verst for en seksåring, sjuåring eller tolvåring, er hvis man går på en skole hvor man ikke lærer det man trenger. Åpenhet om resultatene i skolen gjør skolen verken bedre eller dårligere, men det gir oss en sjanse til å adressere problemene, slik at skolen kan bli bedre for alle.

Spørsmål 12

Torgeir Knag Fylkesnes (SV) [12:34:06]: «Fylkesrådet i Troms, dannet av Høyre, Arbeiderpartiet og Kristelig Folkeparti, foreslår omfattende nedleggelse og sentralisering av linjer og skoler i fylket. SV frykter at nedleggelse vil svekke lokalsamfunnene, utdanningsmangfoldet, øke frafallet og at færre velger videregående opplæring. I regjeringserklæringen er regjeringen opptatt av å bekjempe frafall. Sentralisering av tilbud vil føre til flere hybelboende elever, som er en utsatt gruppe for frafall.

Hva tenker statsråden om denne utviklingen?»

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [12:34:47]: Jeg er selvfølgelig kjent med at det er foreslått endringer i skolestrukturen for videregående opplæring i Troms. Men i Norge er det et godt utgangspunkt at også staten og departementet respekterer de forskjellige forvaltningsnivåenes ansvarsområder, og det er fylkeskommunen som har ansvaret for videregående opplæring, herunder skolestrukturen.

Jeg, og regjeringen, har ikke tenkt å innføre en praksis hvor man sentraliserer mer av den makten som i dag ligger ute i Norges 19 fylker, over til staten og departementet. Til grunn for det prinsippet ligger nettopp en tanke om lokal handlefrihet, som jeg vet at også SV er for. Jeg mener at det er de lokalt folkevalgte som vet mest om de lokale forholdene, og som også har best forutsetninger for å avgjøre hvordan skolestrukturen bør være. Så vil man, som velger – som i alle demokratier – kunne si sin mening om det, både daglig, gjennom aviser, sosiale medier osv., og gjennom frie valg hvert fjerde år.

Som kunnskapsminister kan jeg ikke pålegge en fylkeskommune å opprettholde bestemte skoler eller tilbud, og jeg, og regjeringen, har heller ingen planer om å foreslå at staten skal få den muligheten. Fylket står imidlertid ikke helt fritt til å kutte opplæringstilbud. De må forholde seg til minimumskravene i loven om å oppfylle rett til videregående opplæring for ungdom som er bosatt i fylket, på et av tre utdanningsprogram som fylket tilbyr.

Dessuten har fylket en overordnet og generelt formulert forpliktelse til å «(...) planlegge og bygge ut et videregående opplæringstilbud som tar hensyn til blant annet nasjonale mål, søkerens ønsker og behovet samfunnet har for videregående opplæring i alle utdanningsretninger (...)».

Torgeir Knag Fylkesnes (SV) [12:36:50]: Vi har ein god tradisjon i Noreg for at kunnskapsministeren tar nasjonal leiding i visse spørsmål. Fråfall har vore eitt av desse spørsmåla, men det er også ein del andre område der ein tenkjer at vi som samfunn må trekkje saman.

Vi veit, frå fleire studiar, at jo lenger unna utdanningsstaden folk bur, jo mindre relevante utdanningane er for deira val og jo færre valmoglegheiter dei har, jo større sjanse er det for at dei ikkje gjennomfører vidaregåande opplæring – altså auka fråfall.

Det er eigentleg tre ting eg tenkjer kan vere eit tema for kunnskapsministeren:

Det eine er ein samordna kamp mot fråfall. Her trengst ein nasjonal innsats.

Nedlegginga av utdanningstilboda i Tromsø kunne kanskje ha vore forhindra viss ein hadde prøvd nye løysingar for korleis ein organiserer undervisninga. I 2013 er det ikkje nødvendig å bruke heilt normale variantar på nedlegging.

Spørsmålet er: Kva tenkjer kunnskapsministeren om det?

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [12:37:58]: Når det gjelder frafall, satte den forrige kunnskapsministeren i gang et prosjekt som heter Ny GIV, som hadde som formål å bedre gjennomføringen – altså få flere gjennom videregående skole. Det prosjektet blir nå evaluert. Det er god grunn til å tro at mye av det arbeidet er verdt å videreføre, og så er det sikkert en del ting som vi bør endre på.

Men når det gjelder ambisjonen om å få ned frafallet, er det ikke noen uenighet, selv om det kan være uenighet om virkemidlene.

Når det gjelder ny teknologi, er jeg helt enig i at der er det store muligheter. I budsjettet for 2014 ligger det inne en del satsinger, bl.a. en satsing på Massive Open Online Courses, som vi er nødt til å finne et norsk navn på, som klinger godt. Dette er primært tenkt brukt for å gjennomføre et løft innenfor høyere utdanning. Men der ligger det mange spennende muligheter, også for videregående opplæring, som vi kommer til å se videre på.

Torgeir Knag Fylkesnes (SV) [12:39:02]: Det er nettopp der eg tenkjer at dette blir veldig relevant.

I prosessen rundt nedlegging av studia rundt omkring i Troms har det ikkje vore vurdert om ein kunne ta i bruk ny teknologi. Og det er nettopp i den typen spørsmål eg ser for meg at kunnskapsministeren skal ta ei nasjonal leiingsrolle.

Kunnskapsministeren har bl.a. styringa over Senter for IKT i Utdanningen, som ligg i Tromsø, og som ikkje har vore brukt av politikarane i Troms i denne samanhengen. Hadde ein systematisk jobba med dette, saman med kunnskapsministeren og fylket – men også saman med andre fylke, for dette er del av ein nasjonal trend med å leggje ned utdanningar, som spesielt har tatt av no i haust – trur eg vi hadde kome i ein heilt anna situasjon enn den vi er i.

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [12:39:54]: Jeg er litt usikker på om sentraliseringen av utdanningstilbudene har skutt i fart i høst. Nå husker ikke jeg presist hvor mange grendeskoler som ble lagt ned de foregående åtte årene, men det er et betydelig antall, så det er nok en utvikling som har gått over flere år, og som ikke har noe med regjeringsskiftet å gjøre.

Når det gjelder de teknologiske mulighetene, er jeg veldig åpen for den diskusjonen. Jeg mener at det er en veldig spennende debatt. For det første er det viktig å sikre at ny teknologi ikke blir sett på som rene innsparingstiltak. For det andre er det nok viktig å huske at selv om teknologien er god, har det å møtes ansikt til ansikt, delta sammen med andre elever, møte læreren ansikt til ansikt, en veldig viktig verdi. Jeg tror ikke teknologien kan gjøre det slik at elever ikke behøver å komme til skolen, men det gir åpenbart noen muligheter for å ha flere desentraliserte utdanningstilbud på en annen måte enn i dag. Det er jeg enig i.

Presidenten: Dermed er sak nr. 2 ferdigbehandlet.

Sak nr. 3 [12:41:03]

Referat

Presidenten: Det foreligger ikke noe referat. Dermed er dagens kart ferdigbehandlet.

Forlanger noen ordet før møtet heves? – Møtet er hevet.

Møtet hevet 12.42.
